МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет Арадуві 1923 шера деи3

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Іалгіай обкома, Нохч-Іалгіай АО Лаккехьарча Советех Министрий Советин орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 124 (2853). Ера, 26 декабрь, 1963 шу. Мах 2 кеп.

АХАРЧУН ТЕШАМЕ НОВКЪОСТ

КПСС ЦК декабрьски Пленум ешача ший доклада тІа новкъоста Н. С. Хрущева аьннад: «Ялат хуле — хургда дудх, шура, кхмйола продукташ». Уьк гаргтарча шераша вай мекха ялат доакхкилга 5—7 миллиарда пунт алсамдакхкар лоархІамегІа дола дехкар лерхІ коммунистически парте.

Из Іалъмате докхха дехкар дизза кхоьхкаштара де дезарашт белгалдьхьал дукта ю йоацаш хинхьа КПСС ЦК Пленумо — из дІа юрта боахане хмес мамогта дуккагІа пайда эцар. Мехка дикагІа долча боаханмйи Іалматохкама учреждений опыто хьажьхоьк гурахьа кІа Іадулучча лаьтта цкъа тоне минеральни удобренеи — из йиллана 2—2,5 тоне ялат тІакхеташ хилар. Долче, минеральни удобренеех лерттІа пайда эце, хиш дехка лъаьттан дукхагІа хуьлийте, юрта боахане Іалгашт шерра механизаци йойа долларІа за эттаяр аьнна ялат хьуькъаде торо хургьа.

Уьк шера цІакхха са хиннача тайпара дукха минеральни удобренеш кхьаьчаьрга республикин колхозашкеи совхозашкеи. Нагахьа санна 1962-ча шера — хьайта 9500 тоне минеральни удобрени хинначяле, уьк шера республика боаханмашка кхьаьча удобреш 30.000 тони гаргта я.

Цох долда докхха беркат доаъча боахамаша, бригадаша, звеноша кхетамца вІашІтехьалькхад минеральни удобреней дІаъчовсилга. Масала, производственни управленеи чу йоагІача №3 йолча баьца даарийсомий совхоза болхлоца 1300 гектара тІа гурахьа дІадийначя ялатах минеральни удобреней техай. Белгалдаккха деза эмбу ресчитта хе минеральни удобренеех эттара дикагІа пайда цу производственни управленеи ахархоша эцилга, 26 эзар гектар гаргта долча дьлъта удобреней ехкай управленеи боаханмаша.

Цхьабакъда, ишта делаш ив гІулахх массанахьа а. Уьк шера 2754 тони аммични селитри суперфосфати енна Навсарен производственни управленеи совхозашгеи колхозашгеи. Царех 1560 тоня мара дьлъта дІатесса яц навсархоша. Уьксаа къаьстта эсала леладу гурахьа дІадийначя ялаташа полкормка елга. Из болх Іалъмате во латт «Кавказ» яхача колхозе. Планах кхо эзар гектара тІа удобрени йилла хилла езача хІинца а тІехьа кхо бІаь совгІа гектара тІа мара йиллаяц. Ала йиш яц цу колхозе кхоачам хиллад техника яц, аьнна. Йолаш йолча 4 тукови сеилаха кхетамца пайда эцаш «Кавказ» яхача колхозе.

Минеральни удобренеш кхашка товсара йоагІаш йола терко ца еш моттигаш кІезига яц кхычахьа. Цу дешна къаьстта терко е еза Ножай-Юрта управленеи кулгалхоша, парткомо, юртбоахама специалисташа. Шолгіа ешнача 130 тоня минеральни удобренеех цар дьлъта дІатесбай 16 тоня. Иштта бехктохкаме ца хеташ ша болх лелабар цхьаькха дича а ла мегаргдолаш дац.

Минеральни удобренеех дикагІа пайда эцара цІенхьаттІа терко е а из гІулахх. Кашка санна тоадде а декхарийла ба Наурски, Сунженски, Шаьла, Шелковски производственни управленей боахамий кулгалхой. 25-ча декабрга кхоачаш 75189 гектара тІа гурахьа дІадийнйна ялаташа минеральни удобренешца подкормка ший республика колхозашеи совхозашеи.

КПСС Центральни Комитета Пленума решенеша дегаш гІоьзьдахьача Нохч-ГІалгІайчеи ахархоша хьинар айденна кхаььер минеральни удобренеех дикагІа пайда эна гІерташ. Шоай болх овлан тІара тоэбе беза цу дахьке тІехьадусача боахамаша. Совхозний колхозний ерриге торонаш оцргдаГІяха еза семилетка йлхларІа ча шера хьувькъама тешшаме лард йоллара. Духха минеральни удобренеш я колхозашеи совхозашкеи. Кхашка болх беш я 126 тукови сеилка, самолеташ.

Производственни управленеша, парткомаша, боахамий кулгалхошта, юртбоахама специалисташа кхьаьста уйла е еза дуккагІа пайда лургбогача тайпара минеральни удобренеш товсара, хІинца ирриган дуккагІа ялат а кхыйола продукташ а яхара из Іалъмате лоархІаме да. ХІара участка тІа, кхай тІа малагІа удобренеш ма-ма, мел товса еза за деза агрономаша. Лоацца аьлча Іалъмашта ййхха бувзам болаш делабе беза из болх.

«...Удобреним дІа а ййца, хьувькъам дуккагІа лаххбаьча колхозашка, совхозашка, бригадашка кхи тІа а материальни гІойне кхоачаргйола гІулаххан вІашІтехьа 'а доахкалга, чаьх а доахкалга СССР юрта боахамга Министерстве, союзни республикин юртбоахама продукташ яхарен кийчьяреи министерствашца», аьннад КПСС ЦК соцам тІа. Цудухьа ерриге торонаш гучаяха еза минеральни удобренеех дуккагІа пайда эцара.

Минеральни удобренеш товсилга Іилма ларда тІа делалара «Іоагіа» производственни управленеи вІашагІйохха еза говза специалисташ болеи мел эша оборудованн йолеи агрохимически лаборатореш. Цар керттера декхар да ахархоша практически ковкъостал дар.

Къаьстта терко е еза юртбоахама беррирача кхаььегамхошта, звеньевойшта, механизаторшта, бригадираша агрохимически знаьеи лургйола дешар вІашІтехьадаккхара. Тіакхха мара торо хургьаш минеральни удобреней цар юртбоахама юкъаьяьха а царех кхетамца пайда эца а.

Минеральни удобреней пайда эцаш дицдалийта йиш яц моттигерча удобреней пайда эцилга а. Из болх дедзара делабу Шелковски, Урус-Мартана, Ножай-Юрта, Наурски, кхыча производственни управленеи цхьаьйолча совхозашкеи колхозашкеи. ХІаньчул тІехьагІа еррига республике органически удобренеш яхкара пля кхоачашьюха кхашка дІаькъа еза 80 эзар тоннан сонгІа удобренеш. Моллагіча кхай тІа дІа а дихьа кхо Іодоссадича доалаш дан гІулахх. Хіанз шортта техника, нах балхах мукъа болча хана лерттІа терко е еза — ерриге органически удобренеш дІа-юха йоаржаяра, дикагІа лаьт хьувькъа кхашка, участкашка эггара хьалха а духхагІа а уж яххара. Хьалхе а оттаяь балха графикаш а йолаш, механизаторашта хьуьр шерра яхь а йожжаль чакхдаккха деза из гІулахх.

Ялат хьувькъадара тІехьа ахархочо лоаттабева къовсаме цуи тешшаме новкъост а хинна дІаэттай йоккха хими. Цудухьа дерриге а а де деза беркат хуьлаш йолча химена колхозний совхозний кхашка шерра ниКъ балара.

ХІара бетташ болча Іаттагара шера 2050 кілограмм шура яккха яььна йоаш деанна дош кхоачашдар керттера декхар а лерхІаш хьинаре къаььегІа ба Советски района Ленина цІерахча колхоза шурий-товарни ферма дорйаш. Хьинар йолаш йоаш йоккха Арсанигреева Залпаз, Далаева Пьатіе, кхычар уьк гаргтарча хана шоай дош сийлаеш ца кхоачашдара. Шоаш лелабеча 16 Іаттах хІараниерга шишша шер совгІа килограмм шура яььхий пар.

СУРТА ТІА: дояркаш Арсанигреевай Далаеван. В. Ющенича сурт.

ДЕКХАР КХОАЧАШДАЬД

РСФСР министрий Совето Лакхехьарча Совет хьажийта тІаяхь 1964—1965 шерашка Российски Федераце халкъа боахам дегІаахара Паччахьалкхен плана проект.

Уьк гаргтарча шин шера, йоаз доклади чча, семилетка плин кхоачашьюха еэаш а я, социалистически экономика дІаэо айяра партге XXII-ча съездо оттадьь декхарашкхоачашдарга болача новкъа дІахо кеда боккха гІа бакхха бе-заш а ба. Уж декхараш толаме кхоачашдара боккха доархІам болаш я дукха хс йоацаш хинначя КПСС ЦК Пленума решенеш Пленумо оттадьяа гІулакхашца шера никъ хьаьелп хьинаре кхаььегІа ба доярКаш Зандиева Нина, Лугаева Рабу, ХІара Іаттагара шера 1800 кілограмм шура яккха социалистически декхарашгІа тайпара царех хІаране цхьаьйта бетта къкхха шура 1837 кілограмм я. Иштта кхоачашдар доярКаша шоай декхараш.

Тешшаме ала йиш йолаш дахасстта «Джалка» яхача совхозашгІа отделене шурий-товарни ферма коллективо Шаьла производственни управленеи ферманта юкъе хьалхара моттаг йоаххаргхилар.

М. ЧАХКИЕВ.

ДУГА—НИЗ БОЛА КУЛЬТУРА

ТІа-тІа духхагІа колхозний кхаш йЛолхаш Іаьтта дуго — дуга-низ маьхе а хьувькъаш а йола культура.

Уьк шера дуга кхедеш яр Шелковски производственни управленеи Максим Горькс цІерах йола юртбоахама ерриге тель а. Дуга кхедеш хинхача нов. Могай звено: 1000 центнер дуга дьлъкхар 25 гектара тІа-дуга. Цунах 40 центнер хул хІара гектара тІара.

Цхьабакъда, цунах кхоачамбаь Іе бешам болаш бац дуга делладеш. 1964 шера дуга дуга дІаде куластаьяй 100 гектар — уьк шеранрчул диззаца духхагІа.

Хіанз ювелировочни балхаш дешш лаьт ухсаза, хІаьта ухс денношка хкашка араяьрца техника. Лаьтта ийсде, чекаш кийчье, хий дехка харташ да-кха болазлургба механизатораш, грейдеристаш, скреперисташ, бульдозеристаш. Дуга дІадухьача а чуьнга а хана механизаторша юкъеяьха йиш хургйолаш кийчье лаьрхІад чекаш. Дуга леладу бригада вІашагІьеллай нов. Могай бригадир а волаш.

Из культура лелаяра ерриге агротехнически бокъонаш чакхъяхара ларда тІа, хьаГалдогІаяа шера дерригача лаьттах хІара гектара тІара 42—45 центнер а йолаш дуга хкеде аьнна дош деннад дуга леладераша.

С. СУЛИН.

КУБИНСКИ РЕВОЛЮЦИ КОТЪЯННА 5 ШУ ДИЗАР

ДЕЗДЕЧА ЙОДАЧА СОВЕТСКИ ДЕЛЕГАЦЕХ

Кубински революци котъяьнна 5 шу дизар 1964 шера 1 январе дездерга Куба Республика.

Кубай правительства ехарах из шІей дездеча дакъа лоацаш хургьа советски делегаци. Делегаци керте хургйа КПСС ЦК Президиум чу член, КПСС ЦК секретарь Н. В. Подгорный. Делегаци юкъе болх: КПСС ЦК чденалла кандидат, Казахстана КП ЦК хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель Косупов; КПСС ЦК членалла кандидат, «Коммунист» яхача журнала керттера редактор В. П. Степанов; КПСС ЦК чденалла кандидат, ВЛКСМ ЦК секретарь, РСФСР Лаккехьарча Совета депутат М. И. Жураевлева; КПСС Центральни ревизионни комиссе член, «Партийни вахар» яхача журнала керттера редактор Е. И. Бугаев, ВЦСПС секретарь К. А. Гусейнов; СССР арахьарча торговле министра заместитель М. Р. Кузьмин; арахьарча экономически бувзамашта йолча СССР Министрий Совета Председателя заместитель Е. Петрушев; КПСС ЦК отделан заведующе заместитель Н. Н. Месяцев; СССР Кировоградски область тракторни бригада бригадир, шоозза Социалистически Кубинеллин Гурпал, СССР Лаккехьарча Совета депутат, КПУ ЦК член А. В. Гиталов; «Рабочий» яхача фабрика ткачиха, Социалистически Кьахьгаьача Гуппал, РСФСР Лаххехьарча Совета депутат А. М. Краснкова.

Цу тайппара делегацена юкъеводя Куба Республикера СССР посол А. И. Алексеев.

Делегаци Кубе дІайола ухс ше ра 27 декабре.

(ТАСС).

СИЙЛАХЬ-ЙОККХИЙ ПЛАНАШ

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СЕССИ

24 декабре Йоккхача Кремлевски двореце хьайийлар яхъаьлаГІа гулъьяча, РСФСР Лаккехьарча Совета шолгІагІа сессеи.

СССР-е йоккхагІа йолча — шийна миссарчарна юкъе хьалхарча — республика депутеташ гулбелар уьк гаргтарча шин шера Российски Федераце экономикей культурен дегІаьозлаяра планаш ювца аьнна.

Белгалдаьнача деношка дІадолабигр сессе ший болъ. Химически промышленность сихха дегІаьозлаяра йоккха программа — коммунизм хьалъяра ударни фронт оттаяь КПСС ЦК декабрьски Пленум хилар дукха ха йоацаш. Дерригача халъха юкъъяра цу ГІулахх юкъе дикка докха дІадаьзар. Цундела лаьа шера — Российски Федераце къахьегамхой а.

Гуйрийна 10 сахьат даьйна хьДепутаташен хьашшаеш чоагІагІо ГІоаран тохарца тІаэш лоажкха гучабаьйна новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириденко, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Д. С. Полянский, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюро членаш, СССР Лаккехьарча Совета Президиума членаш, РСФСР Лаххехьарча Совета Президиума членаш, Российски Федераце правительства членаш.

Сесси хьаелл РСФСР Лаккехьарча Совета председателна депутат В. И. Крестьянинова. Цо предложени ду юкъера баьнначя депутатий когаметта шин хоржамий округе ГІоллА ГІоалла хержача депутатий полномочеша хьежачул ГІехьагІа хьахиннарий хьакъаьлара маьхIгІин комисее доклада лазуагІа аьнна.

Сессе массара раьза а волаш соцам бу керда хержача депутатий В. Х. Хангельшиновеи Уфимски-Кировски хоржамий округе ГІоллА (Башкирски АССР) В. И. Крупскеи — Новодеревески хоржамий округе ГІоллА (Орловски область) полномочеш нийса хилар бакъде, аьнна.

Сесси хьажийта тІадахь ер деашш.

— 1964—1965 шерашка РСФСР халъха боахам дегІаахара Паччахьалкхен плана хьакъехьа.

— 1964—1965 шерий РСФСР Паччахьалкхен бюджета хьакъехьехьи:

— РСФСР Лаххехьарча Совета Президиума Указаш чоагІадар.

Массара раьза а волаш чоагІаьо сесее ден повестка.

Хьалхарча деших доклад е дош ду РСФСР Министрий Совета председателя заместителе, РСФСР Госплана председателя депутата **К. М. Герасимова.**

Нов. К. М. ГЕРАСИМОВА ДОКЛАД

шера программа кхоачашъеш хилар. План хаиал хьалха кхоачашъю Московски Москва городен совнархозаша, Ленинградски, Верхне-Волжски, Волго-Вятски, Средне-Уральски, дукхача кхача совнархозаша.

Производство эргайбахаш тешаш, керда техникен технологин хьекъехьъаш бол бьаьб промышленноста дерригача доакъошка. Дукхха арахецаца долалаьл 400 хиллад долча хІамай керда тайпаш. ДІалаьхача шераша нийсача къьегамга оисарле 6,3 процент лакхьенай промышленносте.

Российски Федераце промышленноста балха итогаша тешад ду, ворхІ шера планал совгІа 30 миллиарл сома маьха продукци арахецаца аьнна ГІайпача декхарех из дика лоархІаеш хилара.

Юртбоахама производства итогий хьакъъаьца ше дувзаш, К. М. Герасимова белгалдоаккх, Российски Федераце дукхача кхаьа-машка хьа-отгамза хьаллаш ешара во хиннядолдищехьа я, уьк шера орригача российски Федераце хьакъа-ма

СИЙЛАХЬ-ЙОККХИЙ ПЛАНАШ

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СЕССИ

(Интеллодар. Доаллур 1-ча оагIе тIа).

Талаттеш да химически промышленность шийлахьа совле йоллаш дегIаххилга. Цу лаьхьара яхийта лаьрхIа капитальни вложенеш 3 миллиарди 50 миллионни оцу секторе хьалха тIадахача шин шера хьоькхачарца. 1,8-ша дукхагIа капитальни вложенеш хьожае лерхI РСФСР яйгача, кхачан, чкъаьрдий промышленносте. Цу тIерашка хьаднеш дола культурно-бытовойн боахам тIа эшеи товараш 19 процент аларамагIа.

Юртбоахама производстве сихха дегIайоалзаяра керда йоккхий торонаш хьаю КПСС ЦК декабрьски Пленумо белгалдаьхьара гIулаххашка, йоах дIахо К. М. Гебрасимова.

Планага диллача, Российски Федераце эшаи дола ялат 39,3 миллион тоннага дIакхоачаде лерхI 1965-ча шера. РСФСР юрта боахама хьожае лерхIа минеральни удобренеш уьх боарамагIа я: 1964-ча шера 8 миллионан 200 эзарн тонн, е 1963-ча шера хьожаьжел 41 процент дукхагIа, 1965-ча шера 14 миллионан 100 эзарн тонн, е 1963-ча шерачул 2,4-зза дукхагIа.

Хьалха боахама планера лоархIамегIара раздел я капитальни гIишлош хьалъара заданеш. Ергача республике хьожае дерхIа капитальни вложенеш уьх боарамагIа я: 1964-ча шера 15 миллиарн 180 миллионни сом, 1965-ча шера — 16 миллиарди 709 миллионни сом.

Промышленносте 11,8 процентни гIишлонаш еча 12,1 процентни лаьхьас лерхI кхъьегарча оьсарле шин шера. Цу шин шера тIахьеташ йолча ергIарча промышленни продукцеи гIишлонаш балхеза дIа, дукхагIа дIаа парех ях кхо лаьхьа соврIа кхъьегарча оьсарле лаьхьара чотах тIаккхетIйта лерхI.

Уьх хьатIадоагIача шин шера хьалхашкаьха керда тIа боаьккарйба халхьа материальни хьал-торон культурни боарамни лаккбара гIулакха а.

Сийлахь-Йоккха Октябрьски социалистически революци хиллачьа ший йоазув а литературе а доаьшш дар моровски начкъьалькъе. Дешар хоьлбеш дар тIеIаташа а дагарбе йиш йойлаш, седлаа кIезигг баь — бIаь са га юкъе вигг сан вчаар деша хоьш.

Советски Iалдал эттача деш йоазаргIоашш хушаьсиий Мордовски Цхендаь аIадьккхул лешар па хоьлгга, дукха школаш, юкъера а лаьхера а дешара заведенеш хьайолаш, ХIанз республике я университет, педагогически институт, кхоь Iилма-тохкама институт, ялх техникум, пхийтта юкъера специальни дешара заведени, эзарнел соврIа школа.

Республика Iилмай уйлаи центр, Мордовски начкъьалькъен университет. Цун воркI факультете — историко-филологически, физико - математически, химико - биологически, электротехнически, гIишлонаш, юрта боахамен юрта боахама механизаци ярен — бархI эзарнел соврIа студент ва дешаш. Университете 41 кафедра я, цу кафедрашка болх бен 416 преподаватель ва. царех 4 профессор ва.

Вузеруа 85 лабораторе эттарз керлагIара Iилмаи оборудовани а, Iичислительни центр а ". Шиа зоологически музей, ботанически беш, дешара мастерскеи я цун. ХIанз дукха а йоаллаш университете хьайолаш дагI общественни хьисале болх бен йола керда факультет — общественни профессей факультет. Уьхаьа кхо отделени я: исскусствоведческа, театральни, кинописусства. Студенташ яха иа Iеи, промышленни предприятеккера болучтой а IIулакхера чаь а уьх заняттеша.

Сурта тIа: кIыча мехкий меттай кабинете. Хьалхашкаьха латтар — В. Захаркин. Шолларша плане — студентера Г. Гончаренко англискиметта преподаватель Р. Гречанаи (аьттехьа).

Н. Акимова сурт. ТАСС фотохроника.

АХ БУТТ ХЬАЛХА

Грозиенски «метадлаьст» яхача завода коллективо яллоаи продукци эрзтенара шера плаи 100,5 процент кхоачашъеьл. Кхъьегарча оьсарле лаьхьара плаи 102,5 процент кхоачаш а еш, эрахепача продукцеге дIабода мах 5 процент лохбаЬ. Шера тIаийча социалистически декхарат хаиал дукхха хьалха хоачашиадьад заводе болхочоша. КПСС ЦК декабрьски Пленума оешеиеешеи СССР-а Лакхехьарча Совета сесее мтерлаьцаеи дог Iоздьаькъа, эти тIехьа чIиаиа соадоахаш корлаеа шера чотах кхъьегарш я тха коллектив.

В. МАИЛОВ.
завода профсоюза комитета председатель.

СЕРДАЛО
2-гIа оагI. 28 декабрь, 1963 ш.

Российски Федераце къамаи доход 16 процент тIаккхет. Болхлойн гIулаккерча маьхеи алапеп фонд соийоал, дукхагIа хуп уж пюап а. Эттарга кIезигг а алапеп доаьдоакъой болхлоуча тега алапеп 40—45 семага а дIакхоачадеп лаккдерда, иштта ийсберда вросшеие, халкъа унахIиепо лорарга, халкъа унахIиепо культура, жилищно-коммунальни боахама, бахача наха гIулаьк дарга дувзаепа доаьа кхьаьа доаьоакъой болхлоуча тега алапеп. Алсамдагрда стипендеш, пенсеш, пособеш тIега, унахIиепо ларарга, мах боапап дешиттара, пачхьалкъехьан чотах деш долча кхьача гIулаккашта еш йола расходаш.

Дукхагта курдза бахача наьга доаькап дола промышлеиия а кхача а товараш, дукхагIа хуртьа тикап, столовеш, торговле кхьйа йола предприятеш.

Геттара дукха хьалларда наьх чуре цIеиоп. Пачхьалкъен средстваН чотах а, кооперативни гIишлош хьалъара порядкаи а, кхьча торонаН чотах а РСФСР территоре тIа шин шера хьалдергда 78 миллион квадратни метр майда йолаш дола наха чуре цIеиоп. Халкъа образованеи гIишлош хьалъара гIулакх кхы дIахо а дегIадоаладе лерхI плана тIа.

Российски Федераце халкъа боахам дегIабоалабара плана тIа хьалхашка оттаева экономикеи культурен дIахо а айира программо, йоах К. М. Гебрасимова, ший кIамаьл чакхдолаш, торг хулийт кIа халкъа боахам дегIабоалабара керда, докхий толамаш даха. Из план хоачашъяро Iалашдерга коммунизма материально-технически база хьаяр — сийлахьдоккхача гIулакха а юкъе керда доккха бергат дахьа.

Дувца оттадьча шоллагIча деДаах — 1964 — 1965 шерашкарча РСФСР Пачхьалкъехен бюджетан кIа 1962-ча шерага РСФСР Пачхьалкъехен бюджет хоачашъяро ах докхал йир РСФСР финансай министро депутата **И. И. Фадеева.**

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

**Семилетка пхеларIга шера план хаиал дукхха хьалха хоачашъяра шера ергача экономически яьь йоаржайбар Грозиенски мехкадаьккхача завода установкай коллективаша. Хьалхашка латта социалистически декхарап дизза хоачаш а деш дики кIаьгIарап. Хьалха шера йолаш мотгIе яьккхачрех я коммунистически кхъьегарча сийлен цIи лелаю В. Кошеева кулгалду № 16 йолча установка коллектив. Валови продукци арахецара уьх шера план тIа 102 процентни кIоштахьа установкай технологина. 1982-ча шерага нийсдича уьх шера кхъьегарча оьсарле 5 процент лаьхьенна, хIаьта арахецача продукцеге дIабода мах массеех процент лоархIа. Дукхагта кIезигг а, цаьрга шийтта хьежжа кIезигга дац шарех йоала ве. Тунеидацан йоаттача хIанз, химически индустри дIахо дегIа а йоалаеш, технически прогресс яра оьлангара доп дийна йолча КПСС ЦК декабрьски Пленумо хьалхарIа цIаккха на яьча тайпара йоккхера хьожае Iилмашен техниканен керда кхъьегIадьлаьнарш хьаькъехьахара, технологически процессаш эргаа йойхаш тоаяра, кхаенна оборудованни хувшараи цIкьайолчоь модернизаци яраи, рационализаторски изобретательски болх чIоагIгIа.

Лезински указани дата а йоагIаш, Октябрьски района промышленни предприятей, транспорта, гIишлонай юхьханцарча партийни организацеиа, партие райкомо берригга шоай организзе торсни болх тIабергьабьа мах дола доаькъошка производство техническеи кийчъяра боарам лакхбар духьа, кхъьегарча оьсарле дIахо лакхъар духа доаттабеча къовсама. Парте XXII-ча съездо хьалхашка оттадаь керттера декхар кхоачашъяра дам еча йоакхоно дика пайда лу.

Семилетка пхе шера йола пачхьалкъехен план ханал ши бутт хьалха кхоачашъяьй района промышленни предприятеша. Семилетка пхеларшка ергIарча продукци 2-зза соврIа дукхагIа хиннай.

1963 шера валови продукци арахецара оттаяь хинна пачхьалкъехен план, хьаддхагIе а дахча доархIамех, 18 декабрь дукхагIа шийлахь шера райони промышленносте. Из района берригга кхъьегарамхой йоккха котадо я. Шу чакхдалалеха кхы тIа а бIаьь яздрап сомий маьха продукци эрзтенара предприятеша тIехь. Шера программа ханал хьалха кхоачашъяьй технологически цеха. «Октябрьнефтена» мехкадаьтта промыслови управленге, наьхьа-Гишлонай управленге, рудни йоацча материалий управленге, кхача предприятей коллективаша.

Буруз деттача тIа-тIа дукхагIа юкъехъуьх эIамига габарит йолча буроца скважинаш йоахиллга, доабата марккалах дото бессача гранташ кIор отташ толашдеIа долча конденсированни сульфитспиртови моакацен обработка елга.

Спуско-подъемни операцеи сихъяр а долдхоп къьлъегама къьлаш аттача дахар а духьа спуско-подъемни балхаш деча хьакъийн блокех яьча лерда тIа ракурсаш а, цхьаьнакхетарш а, тIабуттарен Iобоассабареи балхашта механизаци яр духьа хьувзаш йола краиаш оттаньй. №№ 205 а 206 а йолча скважинашка 4 метр лакха йоккхийн блокех яьча лерда тIа республике эггара хьалха 53 метр лакха вышка вIашагIеллдай. Скважинаш йоахача тIа-тIа дукхагIа юкъехъуьх лаьтта оагIа техника средствеш, синха торсни болх тIабергьабьа йола буровой манифольдаш, механизаци еш я цхьаьнакхета процессаш.

Мехкадаьтта доахача хIара ше да дукхагIа хул телемеханизированни объекташ, докхийча боарамашца юкъехъуьх: тIоанача хьалха-мотт хьалъара дукхагIа скважинашта хин-гIомара кIежа ца еш йола перфораци, забойшта гонахьара зонашта поверхносте ю-ах-эктрон вещественаша (ПАВ) обработка елга, цхьаьнага нагнитательни скважинаш лаьхьара даьлеиера йоахаш латтар, эргайоахаш тоаеш я хиаа тIоаиаи доаьгIеи набойшта гонахьара зонаш дукхагIа даккхара лахха эффектлуш дола дукхха геолого-техничеси гIулаккаш чакхдоахаш да.

Химически промышленносте ша керттера белгал йоаккхача хьалдоахаича Йийр хиллигга социалистически декхараш хаиал хьалха хоачашъе а уьх шера планал соврIа массеех эзар тонн мехкадаьттен бIаьь эзарш кубометраш гаи яккха а.

1965 шера планех 20,4 процент лаьхьа лаьрхIа хиннача кхъьегарча оьсарле лаьхьара дукхагIа дIабода мах 5 процент гаргга производстваца лоархIа е йихъа, 350 эзар сома экономически эффект еннай.

Цу боккхача балха юкъе шоай творчески уйлаеш дакъа лаьхьа мехкадаьтта промыслови управленге дикагIа болча рационализаторша — бурильщика А. П. Фирсова, операторша М. С. Колобчанова, А. А. Чернобаева, Н. А. Кобзаренко, слесараша Г. А. Мусавилова, машиниста Х. Бокова. 1963 шера 8-гара 16-ниге кхачалца рашпрелложенеш еннача дукххача кхчъар.

Районе предприятешка шаьстиргIоаи цIенкача станце цистернаш кийчъера процесс 4 процент соврIа сихъе а. цистернаш лаьхьашш сена латта ха 2,5 сахьат кIезигне, вагонаш сонбаьча яьина балхийча сена декхар хаиал хьалха хоачашъе, паровозаш дуламаш цIендара плаи 26 процент соврIа Iехьхоачашъе, машиниаькъа транспортера балха дукхх технико-экономически хьокхаш хьаьа лоархIа. Цу тIехьа:

«Грозиеитра» объединеие транспортни контора рационализаторашеи изобретателашеи 1963 шера юкъейоалаяьй ГАЗ-51 а ЗИЛ-150 а йхача автомобилий передачаш хуиаеча коробкаштен тIехьашта изобретателашеи техникабеш йоьа универсальни стенд, тормозний цилиидраштта тоххабеш йоьа приборе. С-80 а С-100 а йхача тракторий ведуиий чархаш хьайоаха гидравлически приспособ уиий, автомобилаитеи грузотранштеи ремоит яра процессаш эргайоахаш тоояра тIадерзадь дола дукхха кхы тайпа гIулакхаш.

Уж дешаш доагIа халхъо деладу а промышленносте оца а дукхагIа хиннаш йолча химически завода балха а.

Моттигерча промышленносте чуйоагIаш хиннаш ший завод вIашагIа а теха химически заводе коллективо семилетка шерашка 80 процент дукхагIа а оттаяь продукцеге. Цу шерашка 2-зза дукхагIа хьаяьй лака-басарий продукцеи битумни лаки, хромова тIоарска товараш — 1,5-зза, шуьа хIамаш — 15-зза, химреагенташ — 18-зза, химех дан цIагIа лелаяу товараш — 2-зза.

Семилетка пхе шера халача процессаата механизаци яра балхаш чакхдахар бахьан долаш эзвде 50 процент лакхъенна кхъьегарча оьсарле, арахецаи продукцеи дикагIа хиннай. Уьх шера 11 бетта планал соотIа 94 эзар сома маьха продукци арахийй заводо, 10 бетта планал соврIа кхоач а яха 50 эзар сом да. ХIанз, завод Къыббеева Кавказа соннароза химически промышленносте управленеча дIаеначуьх дегIайоалзаяра, дIахорча шерашка завод дегIайоалзерййола а цунна специализаци еприйа а перспективни деша кхъьегдеш да.

Дукхха Iилма-тохкамен проектно-конструкторски балхаш чакхдоахаш я «ВНИИКА нефтегаза» филиала творчески коллектив. Цу коллективе дукхагIа хьалхарчаш приборашн хьалдаг а лаьхьара 45 процент хиллал хIанзе а производствена юкъеййхьай фиала, хIаьта царех йоккха экономически эффект еннай.

Семилетка шерашка цIенкача техничеси предприятеш техничеси кийчъелга, — рационализаторийа изобретательни доцш фоид.

Семилетка пхеларIга шера аттача уьх тIехьажарча хана 1400 рационализаторски предложеии еннай, хIаьта царех 70 процент гаргга производстваца юкъейхьай фиало, 350 эзар сома экономически эффект еннай.

Цу боккхача балха юкъе шоай творчески уйлаеш дакъа лаьхьа мехкадаьтта промыслови управленге дикагIа болча рационализаторша — бурильщика А. П. Фирсова, операторша М. С. Колобчанова, А. А. Чернобаева, Н. А. Кобзаренко, слесараша Г. А. Мусавилова, машиниста Х. Бокова. 1963 шера 8-гара 16-ниге кхачалца рашпрелложенеш еннача дукхххача кхчъар.

Районе предприятешка шаьстиргIоаи цIенкача станце цистернаш кийчъера процесс 4 процент соврIа сихъе а. цистернаш лаьхьашш сена латта ха 2,5 сахьат кIезигне, вагонаш сонбаьча яьина балхийча сена декхар хаиал хьалха хоачашъе, паровозаш дуламаш цIендара плаи 26 процент соврIа Iехьхоачашъе, машиниаькъа транспортера балха дукхх технико-экономически хьокхаш хьаьа лоархIа. Цу тIехьа:

«Грозиеитра» объединеие транспортни контора рационализаторашеи изобретателашеи 1963 шера юкъейоалаяьй ГАЗ-51 а ЗИЛ-150 а йхача автомобилий передачаш хуиаеча коробкаштен тIехьашта изобретателашеи техникабеш йоьа универсальни стенд, тормозний цилиидраштта тоххабеш йоьа приборе. С-80 а С-100 а йхача тракторий ведуиий чархаш хьайоаха гидравлически приспособ уиий, автомобилаитеи грузотранштеи ремоит яра процессаш эргайоахаш тоояра тIадерзадь дола дукхха кхы тайпа гIулакхаш.

Уж дешаш доагIа халхъо деладу а промышленносте оца а дукхагIа хиннаш йолча химически завода балха а.

Йоькхача хинг иш бола кошкенс дьалеш латт юкъера Волге. Новокуйбышева сеача городе болх бе йолаеш- Центральни газо-фракционирующи установка, Куйбышева юкхе хьалъеш латтача Волге йоккхача вефтехимически гIишлон хьалхара объект я ш. Производственни план хиннаш хоачашъяра къовсам лоаттабеш я установка къона коллектив. ТIехдика къьлъегама йоьа бIаьгIа йола оператор Светлана Егорова (сурта тIаранр) бригадир а йолаш йоьа Александр Ивановичан химикаш. ВIалла дукха а йоацаи санна хет техничеси училищера дийна я яьна. Светлана предприяте балха ена, хIаьта хIанз цо кхъьегIадеи йоьа коллектив устаеш а эггара дисциплинаи а йоьа. А. ДАВЫДОВ, КПСС Октябрьски райкома секретарь.

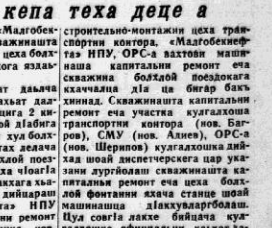

Письмо кепа теха деце а

Духа ха йоацаеш «Малгобекнефта» мехкадаьтта скважинашта капитальни ремоит еча цеха болхочо нов. Торшкоева тхога яздаь дар:

«Iубрийн цкъ сахьат даьлча хьаьа 4 йийтте яьх сахьат даьлаца поездок йоьча (цига 2 километр нижъ бе) болхлой дIабика машини йоацаш латташ уул болх. хIаьта цу маршрутах делача вахтови машинаша болхочой поездок йоьча хIаьбигна. Оцца чIоагIа лех редакцеца цу гIулакхара хьжар». Цу тIехьа цо дийцаеш дакъдеш «Малгобекнефта» НПУ скважинашта капитальни ремоит еча управленеи начальника нов. Кокова а «Малгобекнефта» НПУ месткома председателя нов. Арсакова а тхога яздуь:

«Нов. Торшкоева ший письмо тIа дийца хоачамбоацараш — хIанз, химически индустри дIахо дегIа а йоалаеш, технически прогресс яра оьлангара доп дийна йолча КПСС ЦК декабрьски Пленумо хьалхарIа цIаккха на яьча тайпара йоккхера хьожае Iилмашен техниканен керда кхъьегIадьлаьнарш хьаькъехьахара, технологически процессаш эргайоахаш тоояра, кхаенна оборудованни хувшараи цIкьайолчоь модернизаци яраи, рационализаторски изобретательски болх чIоагIгIа.

Лезински указани дата а йоагIаш, Октябрьски района промышленни предприятей, транспорта, гIишлонай юхьханцарча партийни организацеиа, партие райкомо берригга шоай организзе торсни болх тIабергьабьа мах дола доаькъошка производство техническеи кийчъяра боарам лакхбар духьа, кхъьегарча оьсарле дIахо лакхъар духа доаттабеча къовсама. Парте XXII-ча съездо хьалхашка оттаева керттера декхар кхоачашъяра дам еча йоакхоно дика пайда лу.

Семилетка пхе шера йола пачхьалкъехен план ханал ши бутт хьалха кхоачашъяьй района промышленни предприятеша. Семилетка пхеларшка ергIарча продукци 2-зза соврIа дукхагIа хиннай.

1963 шера валови продукци арахецара оттаяь хинна пачхьалкъехен план, хьаддхагIе а дахча доархIамех, 18 декабрь дукхагIа шийлахь шера райони промышленносте. Из района берригга кхъьегарамхой йоккха котадо я. Шу чакхдалалеха кхы тIа а бIаьь яздрап сомий маьха продукци эрзтенара предприятеша тIехь. Шера программа ханал хьалха хоачашъяьй технологически цеха. «Октябрьнефтена» мехкадаьтта промыслови управленге, наьхьа-Гишлонай управленге, рудни йоацча материалий управленге, кхача предприятей коллективаша.

Буруз деттача тIа-тIа дукхагIа юкъехъуьх эIамига габарит йолча буроца скважинаш йоахиллга, доабата марккалах дото бессача гранташ кIор отташ толашдеIа долча конденсированни сульфитспиртови моакацен обработка елга.

Спуско-подъемни операцеи сихъяр а долдхоп къьлъегама къьлаш аттача дахар а духьа спуско-подъемни балхаш деча хьакъийн блокех яьча лерда тIа ракурсаш а, цхьаьнакхетарш а, тIабуттарен Iобоассабареи балхашта механизаци яр духьа хьувзаш йола краиаш оттаньй. №№ 205 а 206 а йолча скважинашка 4 метр лакха йоккхийн блокех яьча лерда тIа республике эггара хьалха 53 метр лакха вышка вIашагIеллдай. Скважинаш йоахача тIа-тIа дукхагIа юкъехъуьх лаьтта оагIа техника средствеш, синха торсни болх тIабергьабьа йола буровой манифольдаш, механизаци еш я цхьаьнакхета процессаш.

**Мехкадаьтта доахача хIара ше да дукхагIа хул телемеханизированни объекташ, докхийча боарамашца юкъехъуьх: тIоанача хьалха-мотт хьалъара дукхагIа скважинашта хин-гIомара кIежа ца еш йола перфораци, забойшта гонахьара зонашта поверхносте ю-ах-эктрон вещественаша (ПАВ) обработка елга, цхьаьнага нагнитательни скважинаш лаьхьара даьлеиера йоахаш латтар,

БЕРРИГА НИЗ—ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА ШУРА ДІАЯЛАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА!

Денна дуккаrІа

ШИН ФЕРМЕ ТАЙП-ТАЙПАРА

БАЛХАХ ДОГ ЦА ЛАЗАШ ХИЛЧА...

ЙОККХА а барт болаш а я «Победа» колхоза шурий-товарни ферма коллектив, 50 гаррга доярхеи бежа Іуи ва уххаза кхъхъегашъ. 1230 кхаЙга та цар кхоЙдаш. Шерра специалистехь яхь йоаржашъ, кхъхьегама толамаш дахара кхъосам лоаттабу шоашта хьалхашка латтам долда доккхий лекхараш довзаш бедна болхлоцна. Шуга шера 14800 центнер шура пачча-хьалкхенга йохка — ишгта да коллектива керттера дехкар, ма докхха дехкар хаинаха а сийлена а кхоачашшара кхетамца вІашпіехьбаьккхаб цо ший болх.

Хіанз, Іан замалахь шура яккхара эшар да хьайбаш чудовзка помешеш дика йІоахъьв, хьайбашта шюрта довзъар хилар. Шена а лоастам болаш а я ферма ерриге помешеш. ДІакъайлад цар чура тховнаш, мух чухьекхаш пхьанна коран, дерригача кхоранта кизгаш техад. ДарегІа шура яккхара лоархіаме да ферме де дезача халача балхашта механизаци яр. Тховнах хьалдоахкача аьшка наьжъашъ дикка аттача боаккх доярхай болх.

Хьайбашта уух Іай эшаш дола дерригга гІожа довзъар арГІаш а дар ферме хьатІазза латт, Курганни кхъосале ферма на кхе ДІавалгат силос а. Шюрта Іалашъяй ухзаза комбикормаш, жом, денна барда тел деттача доаханна. Хьайбаш кхабара оттаяь рацион кхъ таЙпара я, деттача доаханна Іухъкар ТЕЛ довзъар. Ферма заведующе нов. Бугаева цу хьакъъеьа душ:

— Шура луш а, лекъа а, дахка дезаЙна а да тха шуриЙ-товарни фермера доахан, 750 фуражни ётт ба оаха кхоЙбаш. Детта доаханн, лекъа ден, дахка дезаденгарни бе-бе кхоаб оаха. Сидос, барда, жом, жмых дуккхаГІа луг дётташ долча доаханна. Силос а тёха Іанарца кІаьдаь чаи, 2—3 килограмм йоли, кІезига кІезига жемня тёл оаха кІана лекъача. дахка гаьна болча доаханна. ХІаьта дахка цха бутт ах бутт кхы а кІезигагІа ха йисача доаханна геттар кІезига тел силос, дукха тел барда, аьта тел комбикормаш, жом, кхмыола доаккар.

— Фу бахьан долаш да дахка дезаденача доаханна силос оаш кІезига еххар? — шийга хьаттача нов. Бугаева оал.

— Тха шурий-товарни ферма болхлоцна дуккхача шерашка Іомаьва. опыто хьакъокх дахка дезленна доахан силосаца кхаЬбина цар Іолаь. Іайсий пхьашца лазар доаллаш а эсала а хулга. Цудухьа царех цхьаларш доккхий хилалехь лазар а кхиёте доьн моттигаш вийслора. Мисга продукташ доаханна йохкъ силосах, уж йоЙкъа хул Іаьсашта...

Ферма заведующе ма душ-цар боккха доархІам болаш ГІулахх да рацион пийса отгаяр, кхабарга хьежжа ду хьайбаша шура. Цудухьа ухх шурий-товарни ферма опыт ларка Іайсий хьакхедара пайда дуьн хуръя вай республике хьайбай кхыча боахаматта.

Доакъара кхомбара силос тека ча Іанарца кІаьдеш тех уххаза хьайбашта, цу тайпара тоадаь ча вІалла юхе па дутташ чам болаш дуъ хьайбаша. Иа ГІулахх хоша а дезаденга дуккхача кхыча боахаматкъа.

Шурий-товарни ферме нагахь доарка яц ше тІаийца социалистически дехкараш хІанизе а кхоачаш па деш. ХІаьта дикагІа болча доаркаша шоай дехкарёл дуккха а дуккхагІа яьккхай шура. Масала, В. Гребеченкос — 2400 килограмм, В. Фальконас — 2300 килограмм, Е. Даманобас — 2280 килограмм шура яьккхай хІара Іаттагара.

Ферма дикагІа йолча доярка Гребеченко Валентинас душ:

— Шура яккхара лоархІам болаш да хІара да а кхъметтел сахьат а. Сарахь боча биЙттачу Іесьлагіа ХІаЬлала доаккар бийса йІоахаа даьл па хилча а Іаткъ шура яккхара, белггала кІезига ду хьайбаша шура доаккар кІезигагІа диллача дийнахьа вдиштта Іаткъ шура яккхара хІинаьхь хий да моллаДар, тух пай хилар. ХІаьта тухи мели массахана а уллаш хила еза хьайбашта хьалхашка, цудухьа хьайбаш. та эшаш дола ГІулахх, пІаккха да халой-таш массахана лоаттале гІерт тха доаркаш. Уух тайпара бохь барах вІаш-іехьдоал тха тІаийца дехкараш сийлеца кхоачашше.

Ферма коллектива болх боьсьона вІашпіехьбаккхара цхьа дакъа дІаЬоал учет шийса лелаяро, агит-массови болх лакха лоартабаро. Уух шурийтоварни ферме из ГІулахх дика дІаоттадаьд. ХІара доярка, хІара бежа Іуна хов уккхаза шоай уийнахьа мел шура лаьккхай, шоашта фу доагІа. Цудухьа цар дуккхагІа безам хул мамоста дикагІа кхъьхеча, хІана аьлча хІара доярка, хІара бежа Іуна вахара хьал-торо тоаеш ГІулахх да ИЗ.

Денна дІаяьзю ферма участчика нов. Дородноваг доярка-ша яьккха шура, массанена а гуччаха хьадтеха доаллача ялга тІа. ЧоагІа терко юхъаза шура хьаьна хиларе а. Юккъера лаьрхІача 3.9 процент хьоанал йоаллаш а уух шера ферме ухьакхъа ерриге шура, планах 3,7 процент мара йоанача мегте. Из бахьан доаннан пачча-хьалкхенга ферме-чул соавІа 260 — 270 центнер шура ДІалаьйдай коллектива.

Шера тІехьхьара уух денош-на низи хьинари ца кхоаеш ерригача торонех биъза пайда а эшаш. Иэдай болх кхетамца вІашпіехьбаьккхаь кхъхьегаш да Сунженски производственни управление «Победа» колхоза № 1 йолча шурий-товарни ферма болхлой.

Ам. ПЛИЕВ.

НИКОЛАЕВСКИ ОБЛАСТЬ. Тіехьаьсаш хинна Вознесенски производственни управленера Кирова цІерах йолча колхоз ворхІ шу хьалхараІа ший бе ел-лар кердача председателла, коммуниста Николай Николаевич Рябошапка. Ахьа тоадала доаладелар боахама ГІулахъаш. Председателла инициативах хьабир 670 гектар бохкха а 18 миллион кубометр хий чухошш а бола Іам. Цу ча чьъаРий а нек ду оалхзараш а долладьа.

ХьатІадоагІача шера цу чурта ких пайда а эшаш 235 гектара тІа хІй дуллардга колхоз-ъо, хІаьта ши шу лаьнчачу тІехьгІа хІй гІоргда 800 гектар йолча лаьтта.

Хьайбаш елладерий ши горди-ёк хьалъаттай механизированний ши ферма а ши кормоцех а йолаш. Кахобски гидроэлектростанцера электрознерги хьачу-йиллачуа тІехьагІа болх бе бо-лабеннаб машинаи машинаи кхестаеш бола 107 электромотор, болх бе йолаенний денненн бийсанен 15 тонн хьоар дакхха иш болаш йола хьайба, болх бе йолеалар 3600 тонн жлат чулатта элеватор.

Тоаеннай Щербани яха юрт ше а — колхоза центральни усадьба. Хьальяй 50 маьнга латташ бераш бу отделени а чуйолаш йола шоазза вІаш-ГІарьяь больница, водопровод йиллай.

Алхха уух цхьан шера керда цеюшка чухаЙшаб 50 колхозхой деззал.

900 эзар сомага ДІакхаьчай колхозна хоздвапп. из 1946 шерраруа иттазза духхагІа ухх.

СУРТА ТІА: колхоза председатель Н. Н. Рябошапка.

К. Дудченко сурт.

ТАСС фотохроника.

ЛАТТА моттиг йІайка йолаш а тюрта дІа доакъар долаш а юкъара хьайбаш Іангара дахара хинаьхь кийчо елга — ишта дар боахамашкарча хьайбаш елладерий керттера дехкар .Хіанз іа ленинан. Из шоай керттера декхар ухоачашелера мишта елладир хІаьта Урус-Мартана производственни управление «Самашинский» совхоза йиъларіе отделение шурий-товарни ферма къегамолаш?

Доахан чудоахладеш ши моттиги. Іасьлий доаккадуь цхьа моттиги, онда дьлина кагий хьайбаш доаххалу цхьаькха моттиги я иу отделене. 120 Іатта лаьрхІа хьаьна помещенера сурт чІоагІа ййрча ла: «Іалаьй ай дан, тІаьда я. Доакъарах юкъейса силосеи аьлеи тІаьда чІіегІам я доярканен скотникашеи доаханна кІалхарнар дераш. Доахан латтарча кола цІакха ДІайбаьлан ш. Хьайбай помещенера ханнаха ремонт яра сагото яьщ совхоза а отделене а куглахлоша. Доахан доахкадеча помещенеша аханаьха мара бала биллабап, киришьк охъйта ца йиллар баьлан долаш тховнах чаьх-са доагІа. «Арахьа лоа делкаш хилча шортта лоа хул доаханн латтара а, — кал доярканш. — Шийла хиларах шура кІезига ду цар».

Фермера ГІулахъаш иштта тепха латтара вІалла сагота ваь шурий-товарни ферма заведующи нов. Жаворонков. «Ремонт е езар совхоз я. Из тха ГІулахх дац», — йоах цо.

ЦхьаБакъза, иштта долийтеш иш? ГІайбашта ъюкъара йоккъаш дІа а къайла баьна бе шийга йІаи ер фермага. Сенна хьежадуу из ГІулахх совхозо тоин совгІа кхо яхай тІа дІаьъьцо. Денна шиЙ трактории соалозашца кхо ийце шозза хъай тІа воза тракторист Дьяков Василий а.

Цу балхашца цхьана оаха дІадолладьад парникашца биодоагор тІадахьилга а. Кхоачамболлашш гужевой транспорт хьожайй из болх бе.

Тха колхоза коллективо шийна хьалхашка оттадь дехкар ла гуроахьа дийна кх бола хІаттаи а. Совхоза спецклаи хьажжІаши сана йола беркате культурааа а хьатІадоагІача шера дуккха дикагІа хьувкъаеьа. Цу тІа а, дІадуьи дола лаьтта соадаккхарца а цхьаьна, дІайбайна культураш дикагІа хьувкъаярца алсамдахка дерхІ чудахьаш дола ялат. Цу ГІулахх хоадам беча доаргІаме хургда минеральни органически удобренеш ехьяіта.

Кхашка удобренеш яккара болх дикка аттабо, бьянаб тха хІаьта. Кхай тІа кхо дІадоагІаделл йола агрегат эргаькхха тоаный колхоза механизаторааца. Хіанз цу агрегатаца хьаштдолаш йола удобренеш эшшача боарМагІа дІаяьхь яна я кхаа тІа. Колхозерча комплексни йиъ бригадаи хІара бригаде болх беш хургьа цу тайпара машин.

Хіанз уух сахьате балхах мукъабола колхоза полеводаи цинга вІашпіехьчака агротехнически курсашца дешаш ба. Колхоза специалисташа колхозхошта ДІайбоазйт КПСС ЦК декабрьски Пленума материалаш, дІаьси Пленума минеральни органически удобренеш шиъ тар а ешг кхай тІа яккарех мел бокхха пайда боал, юртбохаьма производство лакхъара мел бокхха доагІаш болаш я хими, дІадоазйт бригадаита а эшаш хІара хинза дардлоаца агрономически кхетамаш.

ДІаболабеннаб колхозе механизаторски всеобучча болх а. Цу ГІулахха лаьрхІа цІенош кьюстадьяь колхозо. Цига шоай балхахь тоаш а лаьхьеш ба трактористаш, комбайнераш, прицепщикаш. Царна хьехаш ба инженераша опыт йола колхоза механикаши.

Чуийна юртбохаьма техника-на ремонт еш ба колхозхой. ХьатІадоагІача шера хьалхарча квартараера тракторашта ремонт ера йолаи хІара хьалха кхоачавъе лаьрхІа да тхо. Поточнозаловой хьисапе ю оахха ремонт. Ишта еш колча сеглІа а дикагІа. Цуьнга ГІулахха техникана ремонт елга. Цуница цхьана леладу оахха оахъм кийдеш йолча кхыча машинашта ремонт елга а.

Цу дерригнена тхога дора уух лийтарьъа семилетка яхлагІата шера ерриге юртбохаьма культурни-ъух шоарарчул дикагІа хьувкъае.

Г. ЮЗБАШЬЯН,
Наурски производственни управленин директор. Денна ГІеннна пІеранча колхоза вокххагІа вола агроном.

ЛАЬТТА ХЬАЬНДУ

Бокхха терхам тІабахийтта Іомаю Назрановски производственни управленге «Октября 40 шу» яхача совхоза Долаха-Юртарча отделёне кхъхьегамхёша КПСС ЦК Пленума решшенеш. Гег тІара раьза хилар уж Н. С. Хрущева химически промышленность дегІаяреи юрта боахама механизаци яреи наьжъаш дувцаш яьча доклада. Уж ГІулахкаш кхоачашлича мекха берриге боахами кхъхьегамхой хьал-торой кхъстта ерга а яьнна тоаргІоаргІа дика кхетадеу цар.

— Тха керттера декхар да дика ялат хьалккедар, йоах ахархоша. ТІадоагІача шера бокхха хьувкъам хилийтача гураха а ДІадийнача -кІин, мукха минерални удобренеш тоссаш бе отделене механизаторааш. Тухови 4 сеяЙка, 3 ширдальна кхо ДІадоарждаеш йола машин хул кхаШка хІара денна болх беш.

Техника а болхлой а кхъхьегам лерттІа вІаштіехьбаьккха хиларга хьежжа дика лел из лоархІаме ГІулахх, хІаннэе минерални удобренеш ДІатесса-ай 1000 гектар йолча майдан тІа. Совхозе дикагІа лоархІаш йолча Мислаеров Исаака культалдеча тракторно-полеводчески бригада. Цу коллективо 600 гектара тІа гураха ДІадийнача ялаташа подкормка яьй. 10 трактор я цу бригаде ялаташа минеральни удобренеш ДІатовсаш, ширдальна кхо кхашка ораккхуьхаш, из ДІадоарждаеш.

ХьатІадоагІача шера хьажжІаш ДІаюьврйчаьна дерригача лаьттан тІа массанахьа а ширдальна кхо дилла лаьрхІад механизаторааш.

А. МИСЛАМОВ.

ИШТТА КХЕДУ ІАЬСИЙ

«Ингушский» совхозе эгтара дикагІа йолча Іаьсий лелаларю лоархІаш и Узиева Бучас. 1957 шера денз шоллагІча отделене шурий-товарни ферме болх бен я из. Дукха езаш а колективе дика хьехархо ю Б. Узиева. ВІаш1 Іаьсий кхьабад цо совхозе кхъхьегаГа ялх шера. ХІаьта ший йоккха опыт кхъчарна ДІайбозйта, эшаш дола новкъостаг ае кийча хул Буча.

ХІанз Узиева Бучас леладелл 48 Іаса да. Масса а Іасиат дика тоаденна да. цамогаш цхьаькха а, дар царна кхъе. Из да цу Іаьсанна дика ГІулахх доаттаделга, ужаш лерттІа кхоабйага, чуЛаттан йоаг хьоттгаш вІаЙйа йолга.

Цхьа кІалхьарцар дах, кІир техача, оа санна кІайча кхеткаш-ка латт Узиева Бучас леладу Іаьсий.

Ший балхах а опытах а лаьца дуьи Узиева Бучас: — Арарра чуяхьъашше цІаккха а ДІайлалаш аз йол, из шийла Іуландаь-хьаллхе я йІайчча чу а ена цІа кхъхьегаш ду. Ишта лаьтта молладеш Іаьсашта хий а. Эгтара доархІамерга да массанна а царна лерттІа ГІулахх доаттаделг, Іаьсашта хьалхашка дахь ялийта деза тхун мели. ХІаьта доакъар-м царна дикагІа чам хургбогача бесса дехка деза, доакъар дуьз Іаьсаша хаст-каста эргадоахъаш хиича. Кхо бутт балладеш хьалхелаь 110 Іаса ДІаденнад аз уух тІехьъарча шин-кхъь бетта, царех цхьаькха а Іаса цамогаш хинчедаш сога долча хана...

П. АМИРОВ.

АСУАН 1964 ШУ ТІАКХОАЧАНА ДЕНОШКА

Асуанскаи плотина хьалъара хьакъъеьа СССР-ни ОАР-ан юкъе оегІашшени яьча дийнахь денз 5 шу дуъ 27 декабре. Мишта кхоачашъеш я из оегІашшени?

Эгтара хьакъа белгалаяккха безам бар ся лакха Асуанскаи плотина хьалъара Советски Союзо ВІашаГІкхийтача Іарбой Республикана деш дола новкъостаГ халла кхъчІа юкъерча доттаГІаен лелинскаи политикъ хьахьокхилга хилар. Октябрьски революцин кот а яладеъь В. И. Ленина яьхад, болхлой ахархой паччахьалкхен эгтара хьалхарча агрІанара дехкар малагІа хургда аьлча, из хургда машинаи юкъеъкулдара, дёмократера, социализмага довлара Малхбоален халкъъашта деш дола новкъостаи. Из ленински указани лоарзаГІа ца йоалаш кхоачашъо Советски Союза Коммунистически партен правительстваи. Вай паччахьалкхено Малхбоален мехкашта техническеи новкъостаГ ду пар шоай даймехка промышленность хьаьна, къаьнаи экономика дІайбоалаъ-ярш чІоагІъярш, шоай специалистей кадраш пар кийчъяра. Из новкъостаГ кхьъта хьахьокхуьра и Нила тІара сийлахь-йоккха ГІишло.

Асуанскаи гидротехнически комплекс хьаЙр белггала мах бьь-ларгвоацаш боккхача лоархІаме да ОАР-а экономика ДІахо толаме дегІаЙоалаяра.

Нагахьа санна Судана доазонгара Александрие хьаччалца шо долхе, ВІаргагургда шоана дерригга вахар готтача йъса бІоахаха, Нила шинна а оагІорахьъара берга-да йистошша мара ца хилар. 4 процент мара доацача готтаГача дьъста хьала бах 27 миллион нах. Вож 96 процент — йъса врё. Асуанскаи гидроуэло йиш хулийтарца йъса-ча аренгара 2 миллион фелдан гаргга лаьтта хьлаккха (1 фелдан 0,42 гектара нийсса я). Цуьи дикка доккхача даьккъо шера ши-ихо хьукъъам тергба. Берригача мёкха юрта боахамо луш йола ерриге продукци шкъан ахаззеи хІана хилиг аьина дуккагІа хургьа. Из болча плотино Іаьжжа ухача ких доаергьа Асуана лоарех Нила тІаГІе.

Цхьабакъза, цунах чакхбоалаш бан Асуанскаи гидроузла лоархІам. ЧІоагІа энергетически база хьоачаръя мехкага. Республикина шера 9 миллиард киловатт гаргга электроэнергии тергьа Асуански ГЭС-о — хІанз мекха йоаккхачуьа шозза гаргга дукха-ГІа. Цун боккха лоархІам хургба халкъа боахама тайп-тайпара доакъоьи дегІаоолаядара, цу дакъе промышленности транспорта йолаш. Дикка лаккхургьа ОАР-а экономически потенциал. Из ГІишло хьалъяргга да мел бахха мах, Іарбий экономисташа дьъча ГІулахъаеь, шиш шера юхаметтаотгаргба.

Асуанскаи гидротехнически комплекс — из Іалаьмат бохкха ГІирс ба. Цун боккхача сурт дикагІа лулъаьлъоттадар дуъхьа уух тайпара даннеш йоалаерьяь из. Плотина лакхал бІаь цхьаьна метгр кхуьрча. Хьаьна ГІоахал — бІиъ километр. Плотина йоттарга баха кхера-цемент — 37 миллион кубометр. Водохранилища чу хошгарда 150 миллиард кубометр гаргга хий. Асуанскаи ГЭС-да соотІа. Хьалъергьа куриГта поазстанци, коллардьа электропередачай 2500 километр гаргга йола лакхача вольта лини.

Дика кхетадеш да, уужжал докхий балхаш чакхъяра Іалъьмата дукха яьа йола техника, оборудовани, тайп-тайпара материалаш эшаш хилар. Асуана заказаш хьовчашшар дуъхьа болх беш я СССР электротехнически промышленносто дуккха заводаш. Нила берга йистошка хІанзале а ДІаяьхйай 150 эзар тонн оборудовани, машинаш, материалаш. Царца я йиъ кубометр чухошша ковш йоалла ина болча экскаваторраш, тъъаь пхиъ тоин мухь оза самосвалаш, бетоннасосаеш, буровой машинаш, гидравлически управленн а йолаш йола шоашмухь боассабу баржаш, дуккха хъшяраш. Ше дика хилар ДІахьехкад советски техникъ. Африка ГІайба мохк йолаш ца, ца сонаш болх бу цо.

Ховаи маллара, советски гидротехнический дукха ГІулахкаш да шоай мехка а, Іалъьмате доккхий ях тІара ГІирсаш хьалдеш ма бий вай мохк. Цхьабакъза, ший делхараш ма вешше болча Советски Союзо Асуане болх бе бахийтабеш ший говзагІа бола гидроГІишлой. Царна юкъе ва керттера эксперт А. П. Александров. Советски наха новз из Волгоградски ГЭС хьалъеча начальник хинна хиларх. Из дакъа лоаиаш хинна Куйбышевски ГЭС хьалъеча Волга-Донски канал доаккхаеча. Цигтача болх беш ба опыт йолаш бола энергоГІишлочуой инженераш новкъостаГ. Масленков, Мастяков, Петренко, кхыбараш.

Верргига а Асуанера ГІишло хьалъеча кхъегаш из 1800 советски инженер, техник, лакха квалификаци йола болхлой. Шоаш ДІаЗманна долча Африка хьалкхаша кхъегара туриалеи ГІулахъаш гойт советски наха. ДІадахача мара ГІишлоне хьахиар экскаваторщикий — миллионерий бригадаш. Царна юкъе хьалха яр Хирини Владимир керте латта бригада. «Уралець яхьте латта бригада. «Уралець яхьте яйъ кубови экскаваторца болх беш йолча бригадо бІаьстан юхъхье а ГІехьа чуБеттар моаккхазах бьъкхха кхера. Президента Насера указаи «За заслуги» яхь ГІе степени медаль енна! В. Харкинан цуи новкъостаната Г. Дуликан. В. Коленикан, А. Антоновап. В. Харкина бригадаца ийбслуш а ГІишлонхой кхыйола отрядап а. Арматура дІаъъайдаь царна ГІишлонхой кхъ-ашка хІаьъъу царх. Кхашка кхо дІадахьара болх къаьстта дика бу колхоза тракторista Алексей Иванович Гашина. Ший трактерчи шп лафет а дедаеш, цкъа водаш фермашкара пхи тоин совгІа кхо яхай тІа дІаьъьцо. Денна шиЙ трактории соалозашца кхо ийце шозза яхай тІа воза тракторист Дьяков Василий а.

Цу балхашца цхьана оаха дІадолладьад парникашца биодоагор тІадахьилга а. Кхоачамболлашш гужевой транспорт хьожайй из болх бе.

Тха колхоза коллективо шийна хьалхашка оттадь дехкар ла гуроахьа дийна кх бола хІаттаи а. Совхоза спецклаи хьажжІаши сана йола беркате культураш а хьатІадоагІача шера дуккха дикагІа хьувкъаеьа. Цу тІа а, дІадуьи дола лаьтта соадаккхарца а цхьаьна, дІайбайна культураш дикагІа хьувкъаярца алсамдахка дерхІ чудахьаш дола ялат. Цу ГІулахх хоадам беча доаргІаме хургда минеральни органически удобренеш ехьяіта.

Кхашка удобренеш яккара болх дикка аттабо, бьянаб тха хІаьта. Кхай тІа кхо дІадоагІаделл йола агрегат эргаькхха тоаный колхоза механизаторааца. Хіанз цу агрегатаца хьаштдолаш йола удобренеш эшшача боарМагІа дІаяьхь яна я кхаа тІа. Колхозерча комплексни йиъ бригадаи хІара бригаде болх беш хургьа цу тайпара машин.

Хіанз уух сахьате балхах мукъабола колхоза полеводаи цинга вІашпіехьчака агротехнически курсашца дешаш ба. Колхоза специалисташа колхозхошта ДІайбоазйт КПСС ЦК декабрьски Пленума материалаш, дІаьси Пленума минеральни органически удобренеш шиъ тар а ешг кхай тІа яккарех мел бокхха пайда боал, юртбохаьма производство лакхъара мел бокхха доагІаш болаш я хими, дІадоазйт бригаданта а эшаш хІара хинза дардлоаца агрономически кхетамаш.

ДІаболабеннаб колхозе механизаторски всеобучча болх а. Цу ГІулахха лаьрхІа цІенош кьюстадьяь колхозо. Цига шоай балхахь тоаш а лаьхьеш ба трактористаш, комбайнераш, прицепщикаш. Царна хьехаш ба инженераша опыт йола колхоза механикаши.

Чуийна юртбохаьма техника-на ремонт еш ба колхозхой. ХьатІадоагІача шера хьалхарча квартараера тракторашта ремонт ера йолаи хІара хьалха кхоачавъе лаьрхІа да тхо. Поточнозаловой хьисапе ю оахха ремонт. Ишта еш колча сеглІа а дикагІа. Цуьнга ГІулахха техникана ремонт елга. Цуница цхьана леладу оахха оахъм кийдеш йолча кхыча машинашта ремонт елга а.

Цу дерригнена тхога дора уух лийтарьъа семилетка яхлагІата шера ерриге юртбохаьма культурни-ъух шоарарчул дикагІа хьувкъае.

Г. ЮЗБАШЬЯН,
Наурски производственни управленин директор. Денна ГІеннна пІеранча колхоза вокххагІа вола агроном.

ИШТТА КХЕДУ ІАЬСИЙ

«Ингушский» совхозе эгтара дикагІа йолча Іаьсий лелаларю лоархІаш и Узиева Бучас. 1957 шера денз шоллагІча отделене шурий-товарни ферме болх бен я из. Дукха езаш а колективе дика хьехархо ю Б. Узиева. ВІаш1 Іаьсий кхьабад цо совхозе кхъхьегаГа ялх шера. ХІаьта ший йоккха опыт кхъчарна ДІайбозйта, эшаш дола новкъостаГ ае кийча хул Буча.

ХІанз Узиева Бучас леладеш 48 Іаса да. Масса а Іасиат дика тоаденна да. цамогаш цхьаькха а, дар царна кхъе. Из да цу Іаьсанна дика ГІулахх доаттаделга, ужаш лерттІа кхоабйага, чуЛаттан йоаг хьоттгаш вІаЙйа йолга.

Цхьа кІалхьарцар дах, кІир техача, оа санна кІайча кхеткаш-ка латт Узиева Бучас леладу Іаьсий.

Ший балхах а опытах а лаьца дуьи Узиева Бучас: — Арарра чуяхьъашше цІаккха а ДІайлалаш аз йол, из шийла Іуландаь-хьаллхе я йІайчча чу а ена цІа кхъхьегаш ду. Ишта лаьтта молладеш Іаьсашта хий а. Эгтара доархІамерга да массанна а царна лерттІа ГІулахх доаттаделг, Іаьсашта хьалхашка дахь ялийта деза тхун мели. ХІаьта доакъар-м царна дикагІа чам хургбогача бесса дехка деза, доакъар дуьз Іаьсаша хаст-каста эргадоахъаш хиича. Кхо бутт балладеш хьалхелаь 110 Іаса ДІаденнад аз уух тІехьъарча шин-кхъь бетта, царех цхьаькха а Іаса цамогаш хинчедаш сога долча хана...

П. АМИРОВ.

Асуанскаи плотина хьалъара хьакъъеьа СССР-ни ОАР-ан юкъе оегІашшени яьча дийнахь денз 5 шу дуъ 27 декабре. Мишта кхоачашъеш я из оегІашшени?

Эгтара хьакъа белгалаяккха безам бар ся лакха Асуанскаи плотина хьалъара Советски Союзо ВІашаГІкхийтача Іарбой Республикана деш дола новкъостаГ халла кхъчІа юкъерча доттаГІаен лелинскаи политикъ хьахьокхилга хилар. Октябрьски революцин кот а яладеъь В. И. Ленина яьхад, болхлой ахархой паччахьалкхен эгтара хьалхарча агрІанара дехкар малагІа хургда аьлча, из хургда машинаи юкъеъкулдара, дёмократера, социализмага довлара Малхбоален халкъъашта деш дола новкъостаи. Из ленински указани лоарзаГІа ца йоалаш кхоачашъо Советски Союза Коммунистически партен правительстваи. Вай паччахьалкхено Малхбоален мехкашта техническеи новкъостаГ ду пар шоай даймехка промышленность хьаьна, къаьнаи экономика дІайбоалаъ-ярш чІоагІъярш, шоай специалистей кадраш пар кийчъяра. Из новкъостаГ кхьъта хьахьокхуьра и Нила тІара сийлахь-йоккха ГІишло.

Асуанскаи гидротехнически комплекс хьаЙр белггала мах бьь-ларгвоацаш боккхача лоархІаме да ОАР-а экономика ДІахо толаме дегІаЙоалаяра.

Нагахьа санна Судана доазонгара Александрие хьаччалца шо долхе, ВІаргагургда шоана дерригга вахар готтача йъса бІоахаха, Нила шинна а оагІорахьъара берга-да йистошша мара ца хилар. 4 процент мара доацача готтаГача дьъста хьала бах 27 миллион нах. Вож 96 процент — йъса врё. Асуанскаи гидроуэло йиш хулийтарца йъса-ча аренгара 2 миллион фелдан гаргга лаьтта хьлаккха (1 фелдан 0,42 гектара нийсса я). Цуьи дикка доккхача даьккъо шера ши-ихо хьукъъам тергба. Берригача мёкха юрта боахамо луш йола ерриге продукци шкъан ахаззеи хІана хилиг аьина дуккагІа хургьа. Из болча плотино Іаьжжа ухача ких доаергьа Асуана лоарех Нила тІаГІе.

Цхьабакъза, цунах чакхбоалаш бан Асуанскаи гидроузла лоархІам. ЧІоагІа энергетически база хьоачаръя мехкага. Республикина шера 9 миллиард киловатт гаргга электроэнергии тергьа Асуански ГЭС-о — хІанз мекха йоаккхачуьа шозза гаргга дукха-ГІа. Цун боккха лоархІам хургба халкъа боахама тайп-тайпара доакъоьи дегІаоолаядара, цу даькъе промышленности транспорта йолаш. Дикка лаккхургьа ОАР-а экономически потенциал. Из ГІишло хьалъяргга да мел бахха мах, Іарбий экономисташа дьъча ГІулахъаеь, шиш шера юхаметтаотгаргба.

Асуанскаи гидротехнически комплекс — из Іалаьмат бохкха ГІирс ба. Цун боккхача сурт дикагІа лулъаьлъоттадар дуъхьа уух тайпара даннеш йоаерьяь из. Плотина лакхал бІаь цхьаьна метгр кхуьрча. Хьаьна ГІоахал — бІиъ километр. Плотина йоттарга баха кхера-цемент — 37 миллион кубометр. Водохранилища чу хошгарда 150 миллиард кубометр гаргга хий. Асуанскаи ГЭС-да соотІа. Хьалъергьа куриГта поазстанци, коллардьа электропередачай 2500 километр гаргга йола лакхача вольта лини.

Дика кхетадеш да, уужжал докхий балхаш чакхъяра Іалъьмата дукха яьа йола техника, оборудовани, тайп-тайпара материалаш эшаш хилар. Асуана заказаш хьовчашшар дуъхьа болх беш я СССР электротехнически промышленносто дуккха заводаш. Нила берга йистошка хІанзале а ДІаяьхйай 150 эзар тонн оборудовани, машинаш, материалаш. Царца я йиъ кубометр чухошша ковш йоалла ина болча экскаваторраш, тъъаь пхиъ тоин мухь оза самосвалаш, бетоннасосаеш, буровой машинаш, гидравлически управленн а йолаш йола шоашмухь боассабу баржаш, дуккха хъшяраш. Ше дика хилар ДІахьехкад советски техникъ. Африка ГІайба мохк йолаш ца, ца сонаш болх бу цо.

Ховаи маллара, советски гидротехнический дукха ГІулахкаш да шоай мехка а, Іалаьмате доккхий ях тІара ГІирсаш хьалдеш ма бий вай мохк. Цхьабакъза, ший делхараш ма вешше болча Советски Союзо Асуане болх бе бахийтабеш ший говзагІа бола гидроГІишлой. Царна юкъе ва керттера эксперт А. П. Александров. Советски наха новз из Волгоградски ГЭС хьалъеча начальник хинна хиларх. Из дакъа лоаиаш хинна Куйбышевски ГЭС хьалъеча Волга-Донски канал доаккхаеча. Цигтача болх беш ба опыт йолаш бола энергоГІишлочуой инженераш новкъостаГ. Масленков, Мастяков, Петренко, кхыбараш.

Верргига а Асуанера ГІишло хьалъеча кхъегаш из 1800 советски инженер, техник, лакха квалификаци йола болхлой. Шоаш ДІаЗманна долча Африка хьалкхаша кхъегара туриалеи ГІулахъаш гойт советски наха. ДІадахача мара ГІишлоне хьахиар экскаваторщикий — миллионерий бригадаш. Царна юкъе хьалха яр Хирини Владимир керте латта бригада. «Уралець яхьте латта бригада. «Уралець яхьте яйъ кубови экскаваторца болх беш йолча бригадо бІаьстан юхъхье а ГІехьа чуБеттар моаккхазах бьъкхха кхера. Президента Насера указаи «За заслуги» яхь ГІе степени медаль енна! В. Харкинан цуи новкъостаната Г. Дуликан. В. Коленикан, А. Антоновап. В. Харкина бригадаца ийбслуш а ГІишлонхой кхыйола отрядап а. Арматура дІаъъайдаь царна ГІишлонхой кхъ-ашка хІаьъъу царх. Кхашка кхо дІадахьара болх къаьстта дика бу колхоза тракторista Алексей Иванович Гашина. Ший трактерчи шп лафет а дедаеш, цкъа водаш фермашкара пхи тоин совгІа кхо яхай тІа дІаьъьцо. Денна шиЙ трактории соалозашца кхо ийце шозза яхай тІа воза тракторист Дьяков Василий а.

Цу балхашца цхьана оаха дІадолладьад парникашца биодоагор тІадахьилга а. Кхоачамболлашш гужевой транспорт хьожайй из болх бе.

Тха колхоза коллективо шийна хьалхашка оттадь дехкар ла гуроахьа дийна кх бола хІаттаи а. Совхоза спецклаи хьажжІаши сана йола беркате культураш а хьатІадоагІача шера дуккха дикагІа хьувкъаеьа. Цу тІа а, дІадуьи дола лаьтта соадаккхарца а цхьаьна, дІайбайна культураш дикагІа хьувкъаярца алсамдахка дерхІ чудахьаш дола ялат. Цу ГІулахх хоадам беча доаргІаме хургда минеральни органически удобренеш ехьяіта.

Кхашка удобренеш яккара болх дикка аттабо, бьянаб тха хІаьта. Кхай тІа кхо дІадоагІаделл йола агрегат эргаькхха тоаный колхоза механизаторааца. Хіанз цу агрегатаца хьаштдолаш йола удобренеш эшшача боарМагІа дІаяьхь яна я кхаа тІа. Колхозерча комплексни йиъ бригадаи хІара бригаде болх беш хургьа цу тайпара машин.

Хіанз уух сахьате балхах мукъабола колхоза полеводаи цинга вІашпіехьчака агротехнически курсашца дешаш ба. Колхоза специалисташа колхозхошта ДІайбоазйт КПСС ЦК декабрьски Пленума материалаш, дІаьси Пленума минеральни органически удобренеш шиъ тар а ешг кхай тІа яккарех мел бокхха пайда боал, юртбохаьма производство лакхъара мел бокхха доагІаш болаш я хими, дІадоазйт бригаданта а эшаш хІара хинза дардлоаца агрономически кхетамаш.

ДІаболабеннаб колхозе механизаторски всеобучча болх а. Цу ГІулахха лаьрхІа цІенош кьюстадьяь колхозо. Цига шоай балхахь тоаш а лаьхьеш ба трактористаш, комбайнераш, прицепщикаш. Царна хьехаш ба инженераша опыт йола колхоза механикаши.

Чуийна юртбохаьма техника-на ремонт еш ба колхозхой. ХьатІадоагІача шера хьалхарча квартараера тракторашта ремонт ера йолаи хІара хьалха кхоачавъе лаьрхІа да тхо. Поточнозаловой хьисапе ю оахха ремонт. Ишта еш колча сеглІа а дикагІа. Цуьнга ГІулахха техникана ремонт елга. Цуница цхьана леладу оахха оахъм кийдеш йолча кхыча машинашта ремонт елга а.

Цу дерригнена тхога дора уух лийтарьъа семилетка яхлагІата шера ерриге юртбохаьма культурни-ъух шоарарчул дикагІа хьувкъае.

Г. ЮЗБАШЬЯН,
Наурски производственни управленин директор. Денна ГІеннна пІеранча колхоза вокххагІа вола агроном.

Советски Союза баркал оаляш ба ОАР-а хІанз цу дотгаГІа-лехь новкъостаГ ду. Цхьаьна дет тІара баркал

Доазол дешара

БАКЪДОЛЧОА МУКІАРЛО ДУ США ПРЕЗИДЕНТ

ВАШИНГТОН, 22 декабрь. (ТАСС). «Вай чІоагІа сагота хилла дезаш хІама да хоржамашка дакъа лаца ха йолча американкий кхаь дакъах шин дакъал кІезнигаІа барашна мара президент харжа кхаддж тоссача дакъа па лацар, — аьлар США президента Линдон Джонсона харжархоЛ даязбареи американцашна хоржамашка дакъа лацареи практика Іомаеш хиннача, къаьстгача президента комиссе докладаца хьежачуп тІехьаГІа.

Кхыча дешашца аьлча, белгалдалькххар президента, хоржамашка дакъа лаца ха йолча хІара кхаь американцах президент хоржача дакъа лоацар цхьа американец ва, хІаьта конгресс хоржача дакъа лоацаш болча харжаркой аханел кІезнигаІа ба.

США президента, сагота а волаш, белгалдалькхкхар, хоржамашка дакъа лоацаш бола США баха нах кхыча мехкашкарчуя диккха кІезигаІа хилар.

Республиканцаиа демократаш, еррига штаташкара губернатораш а официальни нах а, беррига американски граждапаш тІакьийхар цо вІаши дага а доалаш беррига американцашна хоржамашка дакъа лоацаргда гІулакхаш ца леладара а.

«Сога аьннад, — йоахар Джонсона, — хІанз скобиной товараш дохкача тика чура пистолет эцаш аттагІа да, кхаддж тоссача дакъа лоацачуп... Кхадж тоссача дакъа лацара халкъа новкъарпе е езаш хІанад вай? Дуккхача хьале хІанз регистраци е а тІема гІулакхе ваха а аттагІа да, кхаддж тоссачуп. Эскаре вахареи тІом бареи ниКъ аттагІа а кхаддж тасса вахареи цига дакъа лацареи ниКъ хьларІа а хІапа хила беза сага?».

ШЕРРА РЕПРЕССЕШ Е КИЙЧУЛЦ БА КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМЕ

ХАНОЙ, 23 декабрь. (ТАСС). Вьетнамски халкъа эскара буьзама мисре Вьетнаме хем бохачча а тІа-хьожам доаттабева а Донен халкъашта юкъарча комиссета письмо дахьийтас Сайгонерча американски тІема командованеи кехдача кчуьлбехьенвьетнамски Іаьдалашеи Меконг яхача хин дельта районе, къаьстта а АПан-Аии Шолоии яхача провинцешка шерра тІалоттор бе лаьрхІа хІапа кийчо еш хилара цуи теркам тІа а бохабеш.

Вьетнамски информашионни агентства бева хоамах. духьалеп письмо тІа йоах, 14 декабре Ассошиэйтед Пресса агентства бечча холмо маяхара, авиацеи, артиллерета, бронежилеташ хьакъбешка, катерашка гІо а дайташ массеххаза тІалоттам бергбола лаьа оттаяьй США-сп цу шина провинцигера цар «халкъахошеп». Цуьи совгІа, къаьстта программа оттаьй ах миллион гарга нах хІапа «кердача вахара яхарца юрташ» аьле цІи йоаххаш йолча «стратегически юртатпкъа» чугулбергбола.

Письмо тІа белгалду, Сайгонерча США досола Кэбот Лоджан тІема дунта кулгалхочо Эьюит Ван Минеп къаьстта чІоагІа лоарХІам беш яз «барт тоабара» план хилар.

ТІЕМА ГІИРСАШ ХЬАЛДАРА КЕРДА ХЬОЖАДАЬ АХЧА

ВАШИНГТОН, 22 декабрь. (ТАСС). США президента Джонсона кулг яздаьа США а кхыча Паччахьалкхенгй а территореша тІема объекташ хьалъа 1,5 милиард доллар хьожадеча законопроекта.

Кхыча мехкашка хьадъеча тІема объекташка дахийта лаьрХІа ца ахчах эгтара доккхгІа доЛа дакъа хьожадаьд Филиппинашта, Къулбехьен Кореяна, Грецена, Малхбузен Германена.

Юха а «дзайбацу»

Дуккха ха йоапаш Токио кулгаш яздаьд еза-йоккхача промышленноста кхо компани — «Сан Мицубиси», «Мицубиси Ниппон», «Мицубиси» яха кеманц ду фирма — вІашагІтохаш йолча соглашенена. «Мицубиси Дзюкогио» яхаш хургьа кера йоккха объединени.

Японски кепа йоазоно дуккха хоамаш ду йоккхий компанеи кхы а боккхгІа низ болаш яра ша дІакхаххаш хьакъехьа. Уж да «дзайбацу» яхача йоккхийча японски монополистическа объединеней Іаьдал а влиини а йиззе юхаоттаяьрга вугаш йолча ЗІанара доакъой.

Къьлстта дика белгалдоалаш да «Мицубисёара» масал. Ховш малдарра, шоллагІа дуьнеи тІом хиламеха японски империе индустриальни база столлаш оалаш хиннача «дзайбацу» юкъе эгтара еІоагІагІа низ болаш яр из концери. Еррига «дзайбацу» доккха дакъа лоацаш яр мехка миддатаризаци еча, Японе ДІалийца территореп «карарезачеча», хІаьта карма юкъе а, шеко йоацаш, хьалхара чІондарг локхаш яр «Мицубиси». Духхал ду монополе доалаьха яр ІаІьлмате дукха металлурге, химе, электроинерге йоккхий предприятеш, японски компанеи Манчжурен Кореи хьалъяь герай заводаш. Керттерча дакъе метрополе промышленноста ахфабрикаташ хьаеш йоха йоккхий заводаш колонешка ДІанийсъяро «Мицубисн» торо лоацаш доалла оттаьяьна мотт кашкарча болхлой низах боацча маьхах пайда эца.

Шоллагіча дуьнеи тІом тІа Японии ийшачух тІехьаГІа «дзайбацу» официально дІаяьхар хьаьстгача законодательни актаца. Цхьабакъда, цу хана а тІехьа дуккхачарна сІаргашка латтап дар деиомонополизаци еча хана йоккхача бизнеса цу «айсберге» дийлхача гаргий хьалхарІа хинна концерн яха цІи дуккхача хьале юхе а юсаш цунах ух хьакъийта хилар. Гуш малдарра, Японе йоккхача монополистически капитала виклаеш шу хана а шек болаш еза «дзайбацу» дІакъовлар ханна этта гІулакх мара па хиларах. Цар хьетадора, американцашца из гІулакх шоай экономически соперничий гІоарал доадарн японски экономика США монополей лоІамах хилийтара духьа мара дан на хилар.

Белгалдоалаш гІулакх да «Мицубиси» яха цІи лелаеш йола фирмаш японски компанеи кхы меп йолчарел духьагІа корейски тІом латтача хана американски заказаеп вІаьхий хинна хилар. ХІанз керттера лоарХІам болаш я уж японски «оборона низашта» герз хьадара. Деза-доккхача ергза «тоадипионин» тайпап — танкаш, тІема кеманп, артеллерийски йоккхий толаш хьарца цхьана, «Мицубиси» компанеша хьалъьяй эггара кердагІча техникага кийчъяь электронни оборудовани, ракеташ, продукце кхыдола цуьра хІинзара тайпап хьадеп йола заводаш. Цар доккха дакъа лоацу таЙппара Японе юкерни реактораш хьаеча балхашка.

«Дзайбацу» юхаметтаоттагІ кьаьстта чІоагІа кхераме лоарХІ Азе мехкашка, хІапа аьлча дуьнца дувзаденна чІоагІга кьамаьлап доладеннад Азеи Тихий океанех «хьаьлхе лелаяра дакъа» Японера хургда яхаш. Цу цхьан хинна Азе, Латински Америке чІоагІ дуьп латт японски монополей экономически ГІулакхаш. «Американски дараш эца» яха политика делаеча делецаша керда рынкаш моттигаш лех кІезига дегІадьхкача мехкашка шоай капитал чуйолла гІертап. Царна хов, цу конкурентни хьовсаеп кхыда бохкхагІа ьлттуя йоккхий монополистически объединеней хилар.

ТІом хьалехьа дІаяхача хаиашка деиз Азе хьалкъашта дика дагайаГІа «Мицубиси» яхарап санна йола концериаш. Японски монополистшта цІьяьха а лоал отта дага дац уж.

Р. ОКУЛОВ. (АПН).

Ший йоІаме хулга дІадехаш да Британски Гвиана хьалхъ. Куьдбехьен Америка атлантически берда-йистошкара Великобритане колони я из.

Дуккха ха яьккхай колоне английски губернаторга доал деш. ПарГІато бахьанне лелабу къовсам Іаьлымате чІоагІа баржар бахьан долаш уж шоай муккагІа хилийтара раьза па хилча балансар колонизаторан, цхьабакъда, цхьаица бахьанаш а доахаш английски правительства тІехьадоах из кхоачашделга.

ХІапа дуккха ха йоашаш кхы цІьяьха а демонстрацеи хьаеп мохк Іаьлымате сиха шиЙ йоІаме хулийтилара дІа а доахаш.

СУРТА ТІА: Джорджиауне демонстрацеа дакъа лоацаш хиннача кхаднаьха группа.

ЧТК—ТАСС сурт.

ИСКУССТВО—ХАЛКЪА

АЛЖИР. (АПН корр.). Къонача республике театрални искусство дегІаяра толамийи перспективаЙи хьакъехьа дувзилга дийхар АПН корреспондента Алжира Къамаев тоаьа директорага Мустафа Катебагара.

— Шу доалалуча юхьхье национализаци йь да тха театр, — аьлар М. Катеба. — ГІаддаха дІабоабигр оаха болх. БІаьстан юхьеттара деззеш хьадийлар театр. Доккха хІама ма дий из — алжирски къьмаш тоссачуп театр! ХьаьгагІа цун уйла елга мара кхы тхога кхоачача лапар из. Халкъа къовсамах, вахарах, къаьхьегамах дувпаш йолча постановкашка хІанзІе а хиннав 200 эзар совгІа зритель. Царех лучкха а лучкагІа бараш бохьлой, ахархой, гІулакхе на ах ба.

«Касьбе бераш» яха пьеса кийчъеш да тхо хІанз. Цу тІа бувц алжирски халкъо пагІотпий доЛами бахьан долаш доаттабаь турпалера къовсам. ХІапа беш бола доарХІамера бохх хургба тха «Африка ший доІаме яьна шу дизачул тІехьаГІа» яха спектакль. Цу тІа дувц, вай континент йизза пагІатъярбгаш цу тІа колонеши кхыча мехкий базаш йолча хама, яхаш.

Алжирски халкъа дукха деза театр, дукха деза малеш, халкъаран, йІалький культурин тІехьалее йоЛаш да из. Цхьабакъда, колониальни Іаззап тІалальтача шерашка юхадийттад тха искусство ІеГІайоаГІилга. ХІапз тхона хьалхаиика латта деккар да халкъа творчества дийнъегга, дукккача бІальшерашка тха халкъо хьахелла дика мел дар гуллелга. Цул совгІа, тхо вІашагІйолла лата да массеех ансамбль, балета труппа, симфонически оркестр. Цу гІулакха массех бухт бабьа Алжире хьаеллархьа театральни училище. Тхоай балка докккха новкъостаа хилар догдоахап да тхо социалистически мехашкара, эггара халкха, культурап искусстван дерригача доаьхошка лакха квалификаци йола кадраш йолча Советски Союзагара.

ХІапз, кортамукъа дальначул тІехьаГІа, — аьлар М. Катеба юхъера къамаьл чакхдолалап, — еррига торонаш я тхога халкъа хьаштап кхоачашдеррдола реалистически искусство хьаяра. Тхо дог тиЙна да, алжирски бахита халкъа таланташ деГІайоаГІаррхиларах.

(АПН).

Елкаш хозъергйолаш 46 тайпара довзоргаш арахецаш я Грознера «Художник» яха фабрика. Малагіа довзорг я ухъаза йоаначаш?! Дуккхача фальтий турпалаш — яхкаш ГІаЙохха цисх, чиполлино, дошко борГІаяг, йоккха, хъега шараш!

Хоза хьаю шараш Литвона Вера Иосифовнас. Ловзаргаш хьаеча цеха эгтара дикагІа йола мастера Вера Иосифовна. Цуьна юхе болх бепп я комсомолка Бельская Люся. Кердача цера йоккху еш дика болх бу ловзоргаш еча цеха коллективо. Ловзоргаш арахецара план 110 — 120 процент хьоахаиашло дар.

Л. Рогожинай сурт.

ДАКЪА ЛАЦА ХЬАЖАРЕ

КПСС ЦК июньски Пленумо ДІадеххача бесса юрта беш болча культурно-просветительни болха дуккагІа юкъеоза беза колхозхой, совхозхой болхлой, юртара интеллигеци. Дукха хь йоацаш РСФСР-а йолча КПСС ЦК бюроси РСФСР Министрий Советои лаьрХІад 1964—1965 шерашка юртарча художественни самодеятельности коллективаш Еррига-российски хьажар ДІадахьа. Художественни самодеятельности массайолча жанраЙ болх тоабар—иза хьажара хьалхахка оттадаь дехкар.

Формализам йоацаш, дахкача идейни бозараме чакхбаккха беза из болх вай республике а. Бокхача лоарХІамера гІулакх да овлангара денз юртарча самодеятельности концертни творчески болх тоабар, кулгалхой говзал лаьхьар, юртарча культура уприкденешта доагГІап дола новкъостаа дар.

Городий культура учреждеиеш, халкъа творчества ШІеи коллектив. Нохч-ГІалгІай АССР культура министерства методически кабинета болхлой, города еррига культура учреждеии декхарийла я юртарча культура учреждеиеш та хьажаре дакъа лаца новкъостап де. Цу балха дукхагІа юкъеоза беза юртара кхъьегамхой — колхозхой, совхозий болхлой, юртара интеллигеци. Концертни программаша дукхагІа хила ези моттигерча авторий, композиторий произведеиеш.

Вай мехка художественни самодеятельноста хьажар дІакхахьара гІулакх традиции а хинна дІаэттад. Халкъа таланташ дегІаЙоалаяра, беррига кхъьегамхой юкъе а оазш, дерттІа кийчо е еза хьажара.

И. ИРЖАНСКИЙ,
облсовпрофа вокхкагІа вола инструктор.

Бераша дикагІа деш

Массеех ди мара дисадап дешара ах шу йистелаа, дешархой Іана каникулех салаІа бахь. ХІанз контрольни балхаш деш, успеваемоста итогаш еш ба школлашкара хьехархой. Цу дакъе дика болх дІахьош и Старопромысловски района № 45 йолча юкъеюча школа хьехархой коллектив. Учительске дІачувальча йиззе хьехархой ба цу чу, цхьабараш контрольни балхашка хьожаш ба, хІаьта вожаш классашка де деза контрольни балхаш кийчдеп ба.

Уух шера хьалхарча четверта юкъера лаьрХІана шиолегта деш шархой успеваемость 87 процент мара яцар. Бохь цІенхаштта тоабе безаш бар. Цу лакъе шоллагІча четверте бе безача балка план оттайир цар. ХІара класса кулгалхочо дегІара тІехьабусача дешархошца болх берглоаш план оттайир. Цул совгІа тІехьабусача дешархошта новкъостап деш бе дика деша лаххерча классашкара дешархой а. Иштта болх барах вІашТІехьдьлар дешархой успеваемость дика.

ХІанзалца арахецаш хиннача «Гауя» яхача аппараташа метгел «Селга» яха миниатюри транзистори радиоприемникаш дукхха арахеца йолаеннай А. С. Попова цІерах йола Ленинградски завод доккхача радиозавод. ТІера хоза а гІар цІеи йолаш а хиларца белгалъьянай из.

Сурта тІа: монтажник Таливалдис Паукин «Селга» яха радиоприемник вІашагІйоллаш ва.

Е. Фадеева сурт,
ТАСС фотохроника.

ПАТРУЛЬ БОЛХ БЕШ Я

Пхьарсех цІе эиташ а хьержаш города улицашка делаш хул кагий нахи мехкарийн. Уж дружинникаи ба. Хулиганашца нах болчи мотте харцахьа гІулакхаш леладераши лоарХІабаш царех. Дукха да дружинникашта карагІаьнна сийлахьа гІулакхаш. Царех цаІа да цхуруй завода болхлочоа дружинника нох. Симуткина карагІаьннар.

Шийца деша багІача нахагара хезар нох. Симуткина литейно-механически завода гаьна доаццаш, тІаь хІап лечкъа боахкаи берий къьхьегама колонера бадйца, Кизляре бахх лерхІаш кагий нах ба, аьна. Из шийна хьахоссаашка а озрцагІьаьлар Симуткин. Шийца дружинникаи а бабаб тІий доаца вахар из. Корабаз зар царна байЙдараш. Хьаккхаиза хила безаш бар уж. ТІаккха дружинникаш дІа а бахийта, милице Ленински райогделеие а ваха, шийна хезаро дІадийлар Симуткина. Байсана ши сахьат даьнчача хана милице дежурни а ваьккха машинаца юхавахар из тІьаьга.

Тіа ю, кІалха хьаьрча я хьаьрча тхьайса уллар бадйдарех шиъ. Хьасома а баьха уж дІабйта велар дружинник. Пкъарчоа, тоха аьшк а кийчъяь, дуьхьал отта безам хилар цхьанне, цхьабакъда, дружинник а кийчаьнна дьсса возийгата хайначуп тІехьаГІа кІаьдбелар уж. Дежурни милиционер а волаш юстара латтача машина дІагІабигар цо уж. Милице уж дІабйгачуп тІехьаГІа. Цар ша хьаьрадь лела эхь хет шийна аьзар? Кьапышка. Дежурство чакхйоаллашеца юкъара собрани а яь дийдар из доаца дош. Цхьан юкъъа дружинникара дІь а возккхаш, чІоагІа бехк бан цунна.

Цул тІехьаГІа кхо-диъ дипалъча дружинникаша хьалъа-ца уж яьх дІа хоатташ дьккаяг ххьчар Нохч-ГІалгІай АССР общественни порядок дорияра министерства уголовни розыска отделе.

Хоьш цхьаьнна а масал. Бийса яха ах ца яр. Быковске улицаи цІи яьнна яйра дружинника Сидоров Коляна. Іалъьмате сиха дружинникий штабе хоам бир, цигара телефон техар пожарни машинаца. Пожарни машин хьакхачаслечъа баьккача дружинникаша Гребенюкова, Косарева, Симуткина, иштта кхьчар цІи йойийр, хІамаш кІалхара яьхар.

Дружинникашта карагІаьнна дика гІулакхаш дуьхьа ду.

Ленински района дружинникий микроштаба активаша 40 сар ва, царех дукхагІбараш комсомольцаш ба. Актив вІашгІхкийта дукха хІ ца яц — сентябрь 1963 шу. Милице Ленински райогделеиера младши лейтенант нов. Г. С. Писок ва из актив вІашагІьелар. Дружинникий микроштаба берригача балха керттера латт цун начальник нов. Н. Гребенюков.

Шо-шолг ха хьаттача города улицашка патрулех арабоал къона-энтузиасташ. Уьх шера сентябрь бетта деиз декабрь бетталца йолча хана тхьаьк совгІа мотт тг хинна хардаьлча дела нах, хулиганашца пар совпабеш. Аххха кагий нах хинна ца Іеш, мехкарий а ба дружинаца. Ялх йоІ я уж: Антипова Надя, Бычкова Таня, Матюшкина Таня, Свекольникова Нина, Игонина Надя, Буц Ольга.

Дружина балхаца дакъа лоацаш кхалнах хиларо совдоах коллективна эцаш гІулакхаш, чІоагІъяо дисциплина.

Сийлахь-боккхача Октябрь шІей хьаотташ доацаш дружинникаша шоашца геттара хозаш кийдяр штабе цІеноп, арадьаькхар «Порядок бахьанде» яха пенгазет.

Уххаза хІара дружинника карагІаьнна гІулакхаш дІаязеп шиъ-шиъ цІерах хинкаш да леладеп. Штабе массе хана а цхьаккха ала хІамга доацаш дика порядок хул. Ший хаиахьа дежурстве эра из волаш Іеш сар ваш. Масхьар а цІе эиташ пхьарсех хьерчаш хул.

Хулиганашта меттел, дружинникаша шоайбаратта а метгйтап па доагІар дича. Цхьа ух тайпара ХІама хиларо. Шеп хьежаргий воллаш хинн пхьарсех хьерча цІе эиг дІабдьккхадар дружинника П. И. Капышка. Новкъостаа бехкбаькхар цунах. Из эиг а гІулакхдар верригаш а колонера ведДарап ялх сар волга: Шоллагіча дийнахь кагирхоп скверера дружинникаша хьалъцар юхевисеп виъ сар а.

Цул тІехьаГІа кхо-диъ дипалъча дружинникаша хьалъа-ца уж яьх дІа хоатташ дьккаяг ххьчар Нохч-ГІалгІай АССР общественни порядок дорияра министерства уголовни розыска отделе.

Хоьш цхьаьнна а масал. Бийса яха ах ца яр. Быковске улицаи цІи яьнна яйра дружинника Сидоров Коляна. Іалъьмате сиха дружинникий штабе хоам бир, цигара телефон техар пожарни машинаца. Пожарни машин хьакхачаслечъа баьккача дружинникаша Гребенюкова, Косарева, Симуткина, иштта кхьчар цІи йойийр, хІамаш кІалхара яьхар.

Дружинникашта карагІаьнна дика гІулакхаш дуьхьа ду.

Ленински района дружинникий микроштаба активаша 40 сар ва, царех дукхагІбараш комсомольцаш ба. Актив вІашгІхкийта дукха хІ ца яц — сентябрь 1963 шу. Милице Ленински райогделеиера младши лейтенант нов. Г. С. Писок ва из актив вІашагІьелар. Дружинникий микро-

К. БАШИРОВ.

ІИЛМЕИ ТЕХНИКЕИ

ПОМИДОРАШ: 80 ЭЗАР ХАЬЛГ ЦХЬАН ГЕКТАРА ТІА

Таджикистане бьыа даараш леладара еиначч агроуказанешка могаду ишьаи гектара тІа 28 эзар хаьлг хургдоаш помидораш дІаоьаГІа. Республикански юрта бохама института бьыа даараш леладеча отдела болхлоша гектара тІа 80 эзарнера ккаччаиа листа хургйолаш дІаегІар помидораш. Цунах хьахиннарап ухх тайпара да: июнь бутт бодабеннача юхъье чуйЙца помидораш диазза духьагІа яьлар! Цу тайпара, хьаьха хьайоаза помидораш дІаегІар тайпара йогІа а мегарг йолаш. ХІара гектара тІара бьына хьуькъам 500 центнер хилар, массаза ювча тайпара йийначуп 100 центнер дуккагІа.

Листагіа дІайийна помидораш июль бутт бовш чуйне йоаз, хІаьта мукъьадьнначуп кхашка цхьаьхха культура хІае а йиш я. Цул тІехьаГІа опыташ а дІайийна кабуз хІара гектара тІара 401 центнер яьлар. Цу тайпапара, хІара гектара тІара 900 центнер бьыца даараш дьхьар.

Помидораш листагіа дІаера опыт дІайийдай Душанбенна гонахьарча колхозашен совхозашеи.

И. ГРИГОРЬЕВ.
Душанбе.

Хьажкіий керда сорташ

Кхачанга йохийтачеи шекар доахачеи хьажкіий лакха хьувкъам луш дола пхе тайпара керда сорти гибриди кхедьаьл Ерригсоюзни селекционно-генетически института селекционера. Ленинскн преме лауреат волча цун директора А. С. Мусийкос дийнар:

— Дуккха шераш да тха селекционераша мьыхара кхачан продукташ киЙьыра мегаргдола хьажкіий сорташ кхеде гІерташ кхьъера. Царех кхьаьнех — «белоозерная кремнистая-16», «белоозерная кремнистая-48», «одесски-42» яха гибрид крупаши кхыйола продукташи яха лаьрХІа да. Консервни промышленноста кхедьаьл шекара хьажкіий ши сорт.

ХьатІайоаГІча бІаьсти ваар ГІаГІа гаргга долча дьыта дІалаургда керда кхедьаьл хьажкіий кхачан сорташ гибридаш.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Ладувгіа

Радио. 6.30 — Партс Центральни Комитета белхабоссн Пленумера решеиеи кхоачашъеп. Цуьна юхе болх беш я комсомолка Бельская Люся. Кердача цера йоккху еш дика болх бу ловзоргаш еча цеха коллективо. Ловзоргаш арахецара план 110 — 120 процент хьоахаиашло дар.

Л. Рогожинай сурт.

ДАКЪА ЛАЦА ХЬАЖАРЕ

КПСС ЦК июньски Пленумо ДІадеххача бесса юрта беш болча культурно-просветительни болха дуккагІа юкъеоза беза колхозхой, совхозхой болхлой, юртара интеллигеци. Дукха хь йоацаш РСФСР-а йолча КПСС ЦК бюроси РСФСР Министрий Советои лаьрХІад 1964—1965 шерашка юртарча художественни самодеятельности коллективаш Еррига-российски хьажар ДІадахьа. Художественни самодеятельности массаЙолча жанраЙ болх тоабар—иза хьажара дакъа лаца новкъостап де. Цу балха дукхагІа юкъеоза беза юртара кхъьегамхой — колхозхой, совхозхой болхлой, юртара интеллигеци. Концертни программаша дукхагІа хила ези моттигерча авторий, композиторий произведеиеш.

Вай мехка художественни самодеятельноста хьажар дІакхахьара гІулакх традиции а хинна дІаэттад. Халкъа таланташ дегІаЙоалаяра, беррига кхъьегамхой юкъе а оазш, дерттІа кийчо е еза хьажара.

И. ИРЖАНСКИЙ,
облсовпрофа вокхкагІа вола инструктор.

Бераша дикагІа деш

Массеех ди мара дисадап дешара ах шу йистелаа, дешархой Іана каникулех салаІа бахь. ХІанз контрольни балхаш деш, успеваемоста итогаш еш ба школлашкара хьехархой. Цу дакъе дика болх дІахьош и Старопромысловски района № 45 йолча юкъеюча школа хьехархой коллектив. Учительске дІачувальча йиззе хьехархой ба цу чу, цхьабараш контрольни балхашка хьожаш ба, хІаьта вожаш классашка де деза контрольни балхаш кийчдеп ба.

Уух шера хьалхарча четверта юкъера лаьрХІана шиолегта деш шархой успеваемость 87 процент мара яцар. Бохь цІенхаштта тоабе безаш бар. Цу лакъе шоллагІча четверте бе безача балка план оттайир цар. ХІара класса кулгалхочо дегІара тІехьабусача дешархошца болх берглоаш план оттайир. Цул совгІа тІехьабусача дешархошта новкъостап деш бе дика деша лаххерча классашкара дешархой а. Иштта болх барах вІашТІехьдьлар дешархой успеваемость дика.

ХІанзалца арахецаш хиннача «Гауя» яхача аппараташа метгел «Селга» яха миниатюри транзистори радиоприемникаш дукхха арахеца йолаеннай А. С. Попова цІерах йола Ленинградски завод доккхача радиозавод. ТІера хоза а гІар цІеи йолаш а хиларца белгалъьянай из.

Сурта тІа: монтажник Таливалдис Паукин «Селга» яха радиоприемник вІашагІйоллаш ва.

Е. Фадеева сурт,
ТАСС фотохроника.

МЕХИДАЬТТАХОЙ ГОВЗАЛ ЮМАЕШ БА

Итт шу хьалха дар из. Старопромысловски района 36-ча участке хьайийар Грознерча мехкадьята техникума сайрийнара филиал. Цу хана день массеехаза дика кийчьа, дакха хьетам бола специалисташ арахийбаб цига. Вай республике а республика арахьа а дика мастераш, техникаш, буровикаш болаш балхаш деш бе фирмаш дешаш хинна раш. Хаия-Корта тохкам бечча площадке тІехдика болх бен ба мастераш Улизко Владимир, Гусев Иван, геолог Обдинальный Петр Иванович, Хаин-Корте мехкадьята сижажкашта эксплуатацин начальника заместитель Носов Ивзи, иштта кхьбарап.

Шерра-шера дукхагІа хул филиале дешаш бола мехкарий, кагий нах. ХІанз цига дешаш ва 200 совгІа сар. Дийнахь скважинашка мехкадьята участкашка балхаш а деш сайрийнара техникуме шоай говзал лакхъеш ба къона мехкадьятхой. Укх шера техникуме хьайийлай промыслай телетехникан контрольно - измерительни приборийн факультетан. Цу факультеташа деша хьанна-цав 60 сар.

Дика болх беш ба техникума филиале гидравлика хьехаш вола нов. Моринов, математика хьехаш вола нов. Остапенко, иштта кхыбарап а. Шоай говзал а кхетам а дІалур ба деш ба. Остапенко, иштта кхыбарап а. Шоай говзал а кхетам а дІалур ба деш ба. Остапенко, иштта кхыбарап а. Шоай говзал а кхетам а дІалур ба деш ба баршта. 1963—64-ча деш ба шера дІадехьа-ло арахеца кийчаь 45 мехкадьтта-хо.

А. ТИЩЕНКО.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Шеча фронтовикий уланца, 15. Телефонаш: редактора вах. — 2-07-07; бехкбаькхар секретара — 2-45-48; партийни пахьарн, экономикан письмойн отделий — 2-25-72.

АДРЕС РЕДАКЦИН: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72.

«Грозненский рабочий» издательства типография, Революцие проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» проспект Революции.

СФ02279. Заказ № 8336.